www.mossebobladet.se

ALLA SOLDATER I
HOVA SOCKEN ÅR 1797

SAMT SOLDATER I
FINNERÖDJA OCH GÅRDSJÖ
UNDER 1800- TALET

BOSTÄLLEN OCH FAMILJER

SAMMANSTÄLLNING

+

Alf Gunnarson

MMXXIII

INNEHÅLL

FÖRORD
PROLOG
KAROLINER FRÅN FINNERÖDJA (1716)
UR RULLORNA ÅR 1797
HISTORIA: GUSTAF II ADOLF OCH HANS SOLDATER 1631 – 1632 (BILDER)
HOVA SOCKENS SOLDATER SOM KOM TILL AXEVALLA 1797
BILDSIDA
TRUMSLAGAREFAMILJERNA
GRANAT OCH MOBERG
EN MAN OCH EN HÄST MED TJÄNST I NÄRKE
BILDSIDA
SOLDATBOSTÄLLET CARLSTORP - NR 1170
SOLDATBOSTÄLLET I SKAGERSHOLM - NR 1164
BILDSIDOR
SOLDATBOSTÄLLET I SJÖBRON - NR 1169
SOLDATBOSTÄLLET I ORREKULLEBÄCKEN (LUND) - NR 1172
SOLDATBOSTÄLLET I BARRUD - NR 1174
SOLDATBOSTÄLLET I GÅRDSJÖ - NR 1165
EPILOG
SLUTORD

FÖRORD

T v: Vacker adress. T h: Den svenska kungafamiljen 1905.

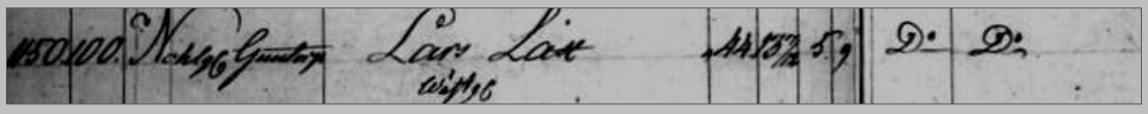

Soldaten på bostället nr 1150: Nolgården, Grimstorp, Hova socken (Generalmönsterrulla från 1805) .

År 1634 års regeringsform innehöll bland annat regler för försvarets organisation, med ett indelningsverk och den ordningen gällde därefter i tvåhundrafemtio år. Genom riksdagsbeslut 1873 bestämdes det att indelningsverket successivt skulle ersättas med värnplikt. Indelningsverket avslutades formellt 1901 men redan etablerade soldater fick fortsätta sin tjänstgöring och bo kvar på sina torp.

REGELVERK

> Infanteriets manskap hölls som ett så kallat ständigt knekthåll av allmogen genom rotering: varje landskap eller län åtog sig att utrusta ett regemente om 1 200 man i åtta kompanier som bestod av 150 man. Två eller flera gårdar, tillsammans minst två mantal, skulle tillsammans bilda en rote och rekrytera och försörja en soldat; var gårdarna mindre än ett mantal fick fler gårdar gå samman. Den indelte soldaten skulle ha en bostad med tillhörande mark, ett så kallat soldattorp. Han skulle även få lön. På grund av alla förmåner var det under det ständiga knekthållet många yngre bondsöner som föredrog att värvas som soldat framför att bli dräng.

Här ska jag presentera Hova sockens soldater år 1797 och därefter, mera utförligt, Finnerödjas och Gårdsjös bidrag till det svenska försvaret, från slutet av 1700- talet till början av 1900- talet. Soldaterna och deras familjer kommer att vara i fokus.

Det kommer att bli många klipp ur rullor och kyrkböcker. Dessa är i sig värdefulla dokument, handskrivna som de är och med stavning som var regel och mode vid en viss tid.

/ Alf

PROLOG

När Ulf Drake och jag skrev ”Barrudsboken” (1984), intervjuade Ulf den siste knektens son, Nils Söder, som var bosatt i Mariestad. Det blev följande berättelse av den då åttioårige Nils Söder:

> ”Namnet på Barruds knekt var Söder. Den nye soldaten kom från Sjötorp, ovanför Grässjöfallet i slutet av 1800- talet och han hette Henning Aronsson. Det var min far. Min farfar hette Aron Israelsson i Sjötorp.
>
> När min far nu kom till knektbostället tillsammans med min mor, Klara Lovisa, fick de överta namnet Söder av den gamla knekten, som därefter kallades Gammel- Söder. Dennes fru hette, liksom min mor, Klara (Clara) och kallades därför Gammel- Klara. Gammel- Söder och Gammel- Klara behövde inte lämna Barrud. De fick ett undantag på byns allmänning, strax intill den plats där Bönhuset nu ligger. Där byggde han en liten stuga och odlade rikligt med grönsaker och potatis på ett stycke mark. Hustrun dog omkring 1910 och den gamle knekten levde till år 1916. Jag minns Gammel- Söder som en stor och ståtlig karl och han var rak i ryggen. Han deltog flitigt i bönhusets aktiviteter. När han avlidit delade byns bönder upp och körde bort matjorden och så småningom revs huset. Några få stenrester finns kvar i dag.
>
> Min far och mor fick en alltmer växande barnaskara på det lilla torpet. Karl, Johan, Anna och Elsa blev alla tidigt sjuka och vårdades på Stora Ekebergs Sanatorium. Alla fyra dog före 30 års ålder. Övriga syskon blev ganska gamla, fast nu är det bara jag i livet. Jag är 80 år och känner mig pigg och kry.
>
> Naturligtvis var det trångt i den lilla stugan. På sommaren kunde ju en del av barnen ligga på golvet, uppe på vinden, men på vintern fick vi alla samsas, så gott det gick, nere i stugan. Min far gjorde möten, under en sommarmånad, varje år. För övrigt fick han ta arbete lite varstans, för att kunna försörja sin stora familj. Det fanns som regel en mjölkko, någon kviga och 7- 8 får samt en gris på torpet. Det var ungefär tre tunnland odlad jord. Avtalet föreskrev att byns bönder skulle plöja och harva jorden. På den tiden körde man mest med oxar. Det var bara någon gård som hade häst. Knekten skulle vara slaktkunnig. Åtminstone var min far det. Man var mycket sparsam med alkohol i byn, men i samband med slakten var det brukligt med några kaskar. Missbruk förekom inte i byn, så vitt jag vet.
>
> När min far skulle göra sina möten, gick han över Grässjöfallet, förbi sitt föräldrahem i Sjötorp, över Slottsbol och Gårdsjö gård och kom till ”Spôret” i Gårdsjö och tog tåget därifrån till Skövde.

Barnen stannade i regel hemma tills de hade ”läst fram” i Finnerödja kyrka. Dit tog man sig till fots. En del vinterdagar blev det att stanna hemma, eftersom det inte gick att ta sig fram genom snödrivorna. Medan vi barn var hemma fick vi hjälpa till med lite av varje, både på torpet och på gårdarna i byn. Ungefär i femtonåldersåldern var det dags att lämna hemmet och Barrud. Min mor dog 1921. Hon var då 60 år gammal. Min far pensionerades år 1923. Han var då både medaljerad och befordrad till korpral. Det blev bestämt att han skulle få bo kvar tills vidare på torpet. Mot slutet hade han hjälp av sin hemmavarande dotter Selma. Far avled år 1928, 63 år gammal.

År 1929 såldes torpet, på auktion, till Ida och Karl Andersson i Grässjöfallet. Både far och mor bistod Djurbergs och Geijerstams mycket, dels när det var jakttider och dels under sommarvistelserna. Far hade varit med och skrätt timmer till huset på Jotunheim. Under jakterna var far med Djurberg och Geijerstam och fars historieberättande uppskattades mycket. Min mor arbetade regelbundet på Jontunheim, då stället var bebott, med bakning och andra hushållsgöromål. Jag själv fick bära mjölk från Barrud till Villan. När min far avled innebar det att en epok i Barruds historia gick i graven. Familjerna Djurberg och Geijerstam saknade säkert Knekt- familjen. Jotunheim såldes 1934.

Berättat av Nils Söder i september 1983.
Redigerat av Ulf Drake.

Uppställning (Bild från Riksarkivet).

KAROLINER FRÅN FINNERÖDJA (1716)

År 1716: Karl XII tänkte sig att besegra Norge och begav sig dit med en del av sin här i februari och man stannade där några veckor utan att ha några större framgångar och lika illa var det nere i Europa, där den svenska besittningen Wismar föll i april månad. På sensommaren slog Karl XII läger i Lund och tillbringade följande vinter där.

Ur rullorna

Bengt Granath (17) från Högshult, Finnerödja, blev antagen som trumslagare i juni månad 1716. Denne Bengt Granat är min och mina syskons morfars, mormors, mormors far (MF MM MM F).

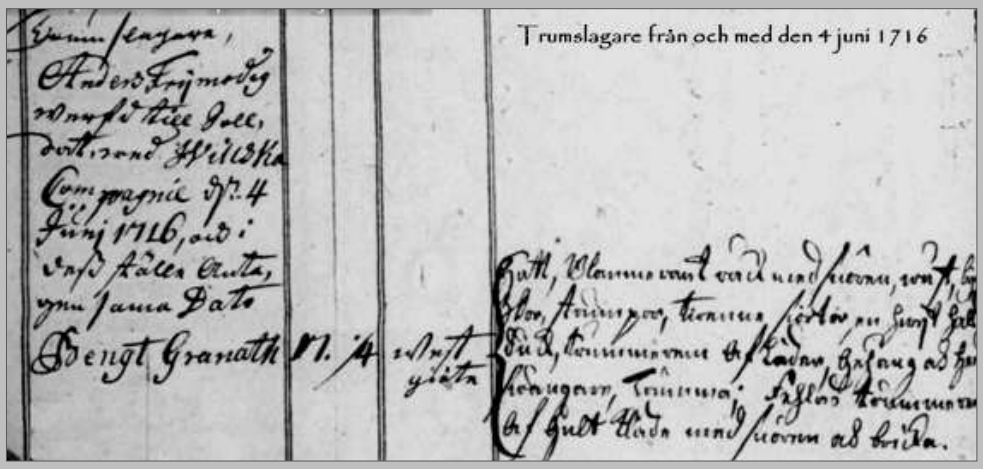

Från 1716 och (minst) 120 år framåt fanns det trumslagare med namnet Granath i Norra Vadsbo kompani.

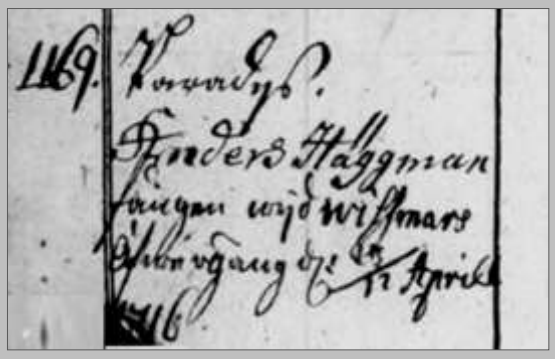

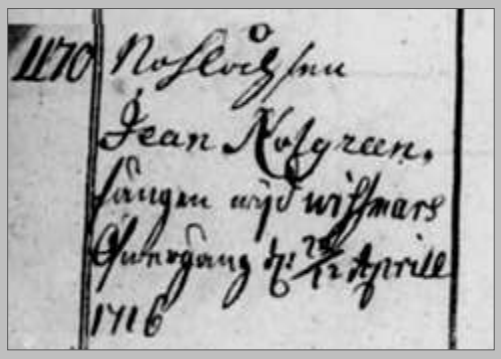

Anders Häggman, i Sjöbron och Jean Nolgren i Carlstorp (Nolåsen) blev fångar i Wismar, april 1716.

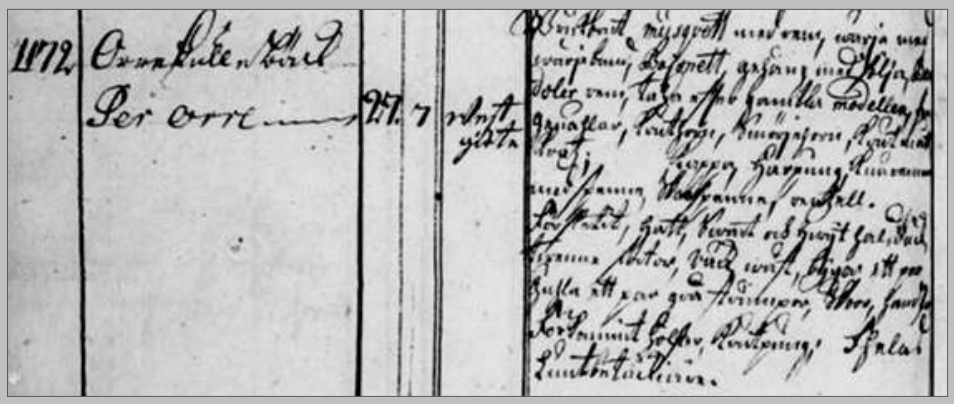

Per Orre i Orrekullebäcken.

Här är en sjuttonhundratalskarta över Barrud, visserligen några decennier senare än detta kapitels 1716, men den får duga som illustration till tjugotvåårige, nytillträdde soldaten Lars Frisk. Om denne fick vara kry, så växte han väl ikapp kartan, så att säga. ☺

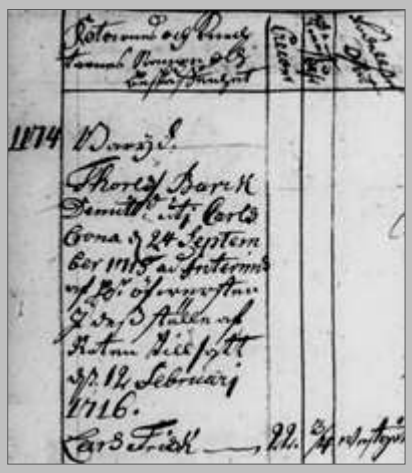

Kartbilden (från Lantmäteriets historiska kartor) ingår i berättelsen "Barrud under 1800- talet":
https://mossebobladet.se/BA.05.%20BYN%20UNDER%201800-TALET.pdf

Vi ser norra delen av bygatan och den uppodlade marken med alla markerade stenrösen. Soldatens torp låg uppe i vänstra hörnet. Längst till höger ligger det en kvarn i Kvarnbäcken.

På förra sidan såg vi att knektarna i Sjöbron och Carlstorp blev fångar i Wismar (norra Tyskland). Wismar var Sveriges sista besittning runt Östersjön. Den stolta stormaktstiden var nu (1716) förbi.

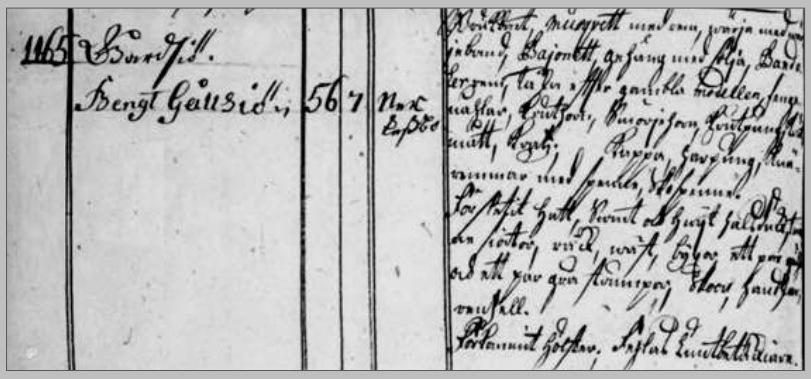

Bengt Gållsiö, började bli till åren. Kanske fick han ändå följa med Karl XII till Norge 1718.

Sjuttonhundratalstexten är ju mycket prydlig och tydlig men trots det svårläst. Jag försöker inte att i detalj översätta men återkommer kanske i en senare berättelse.

Nu ska vi se vilka soldater som ingick i Norra Vadsbo kompanis 5:e korpralskap år 1797, ett år då kung Gustaf IV Adolf gifte sig med Fredrika Dorotea Vilhelmina av Baden och baron von Münchhausen (76) avled i Tyskland.

UR RULLORNA ÅR 1797

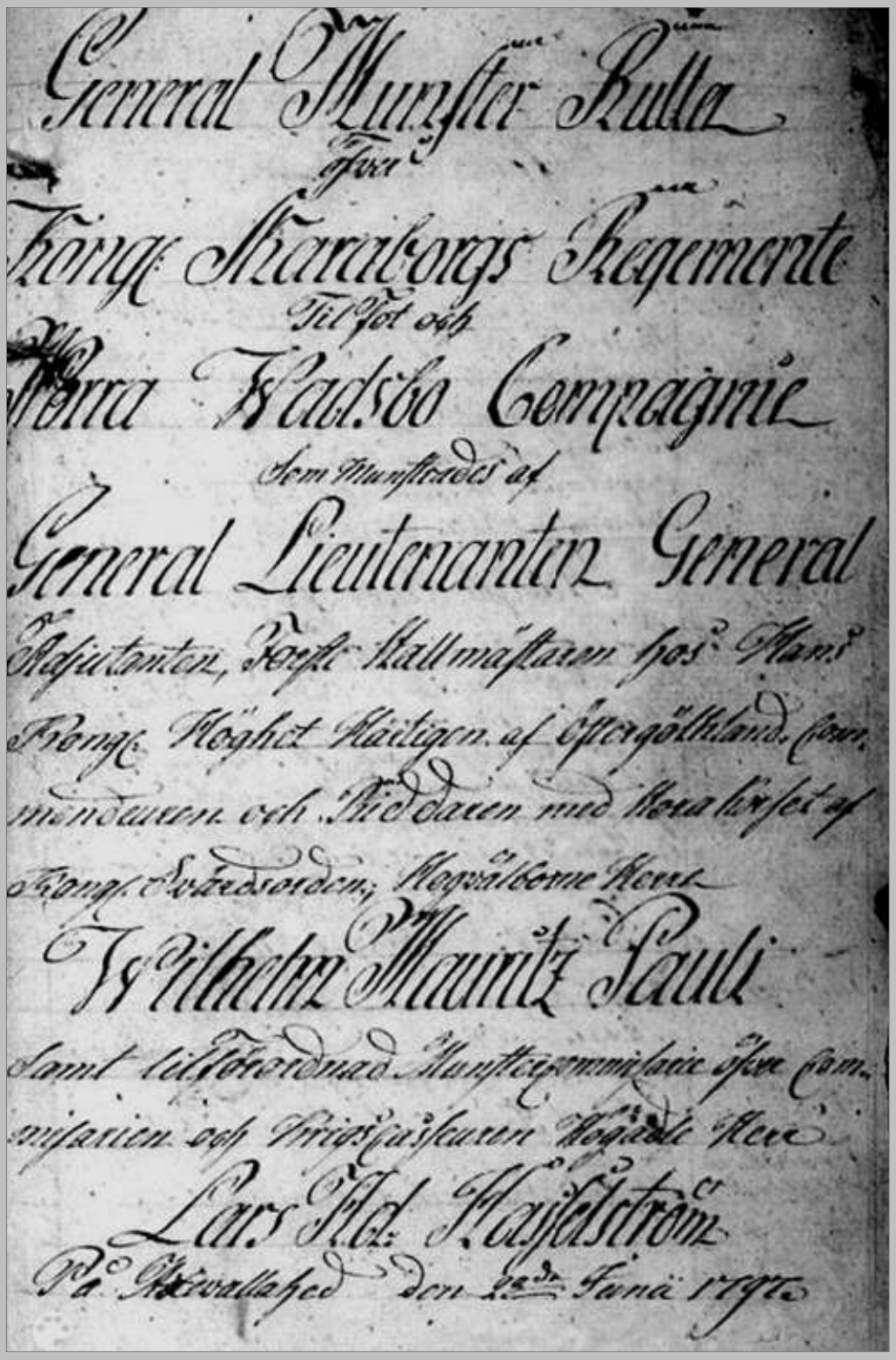
General Munster Rulla
efter
Konge Skaraborgs Regemente
Till Fot och
Norra Hadsbo Compagnie
som Mönstrades af
General Lieutenanten General
Adjutanten, Konglige Stallmästaren Ridd: Mann
Konge Höghet Hertigen af Östergötthland Com-
mendeuren och Riddaren med Hela Lärfet af
Kongl. Svärdsorden, Högvälborne Herre
Wilhelm Mauritz Sauli
Samt tillförordnad Mönstergommissarie efter Com-
missarien och Krigskassaren Högädle Herre
Lars Ad. Hasselström
Pa Skiwallahed den 22 Juni 1797

Ståtlig inledning!

EN KAPTEN, EN LÖJTNANT OCH TVÅ FÄNRIKAR

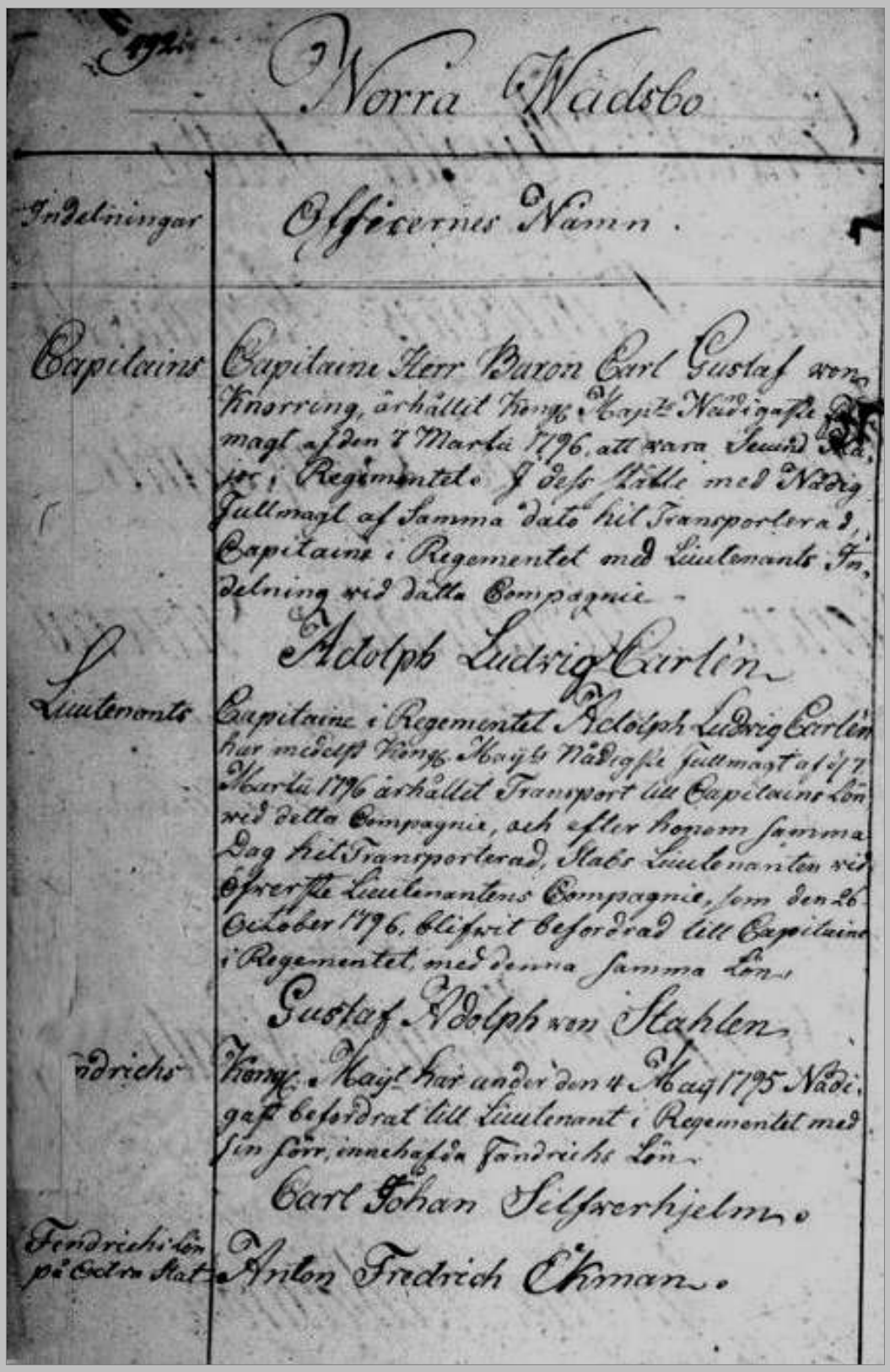

Norra Wadsbo

Indelningar	Officerernes Namn.
Capitains	Capitaine Herr Baron Carl Gustaf von Knorring, är hållit Konge Majts Nådigaste Fullmagt af den 7 Marta 1796, att vara Second Major i Regementet. I dess ställe med Nådig Fullmagt af samma dato hit Transporterad, Capitaine i Regementet med Luutenants Indelning vid detta Compagnie.
	Adolph Ludvig Carlén
Luutenants	Capitaine i Regementet Adolph Ludvig Carlén har medelst Konge Majts Nådigste fullmagt af den 7 Marta 1796 är hållet Transport till Capitaine Lön vid detta Compagnie, och efter hvarom samma Dag hit Transporterad, Stabs Luutenanten vid Förste Luutenantens Compagnie, som den 26 October 1796, blifvit befordrad till Capitaine i Regementet, med denna samma Lön.
	Gustaf Adolph von Stahlen
Fänrichs	Konge Majt har under den 4 Maj 1795 Nådigast befordrat till Luutenant i Regementet med sin förr innehafda Fänrichs Lön.
	Carl Johan Selfverhjelm.
Fänrichs lön på Extra Stat	Anton Fredrich Ekman.

ÖVRIGA OFFICERARE

Indelningar	Officerares Namn
Fendrichs utan Lön	Herr Baron Robbert von Knorring
Fältskärbels	Johan Anders von Ahlern
Sergeants	Premier Adjutant Eric W. Rutterstrom har åtnjutit Konge Maijts Nådiga tillstånd af den 2 April 1796, att byta med Stab Fendrichen vid Konge Calmare Regemente, Jacob Georg Franc, som erhållit Konge Maijts Nådiga Skriftl den 26 Oktober samma år, i hvilk ställe till Premier Adjutant; Naer befordrad den 26 Oktober 1796, Fältskärbeln med Indelning vid Öfverste Lieutenantens Compagnie Friedrich Wilhelm von Sneidern.
Musikerskrifvare	Olaes Thorsen.
Förares	Paul von Sneidern, befordrad till Sergeant den 1:a Juli 1796.
Sekrer	Herr Baron Robbert von Knorring har den 25 Februarii 1794, afträdt sin Indelning till Sergeanten, med Rotilln vid Compagniet, Johan Eric Backman
Rustmästares	Fändrichen i Regementet Gustaf Adolph Hermiger.

Numer Regemente	Compagni	Rotarnes Namn	Namnskapets Namn Ålder, ett jeder sista General Mönstring med dess Rätte Förändringar	Tjänstgör	Numer Regemente	Compagni	Ålder	Sista General Mönstrings Remuneration	Närvarande General Mönstrings anteckningar

Återkommande rubrik i rullorna.'

SAMT TRUMSLAGARNA

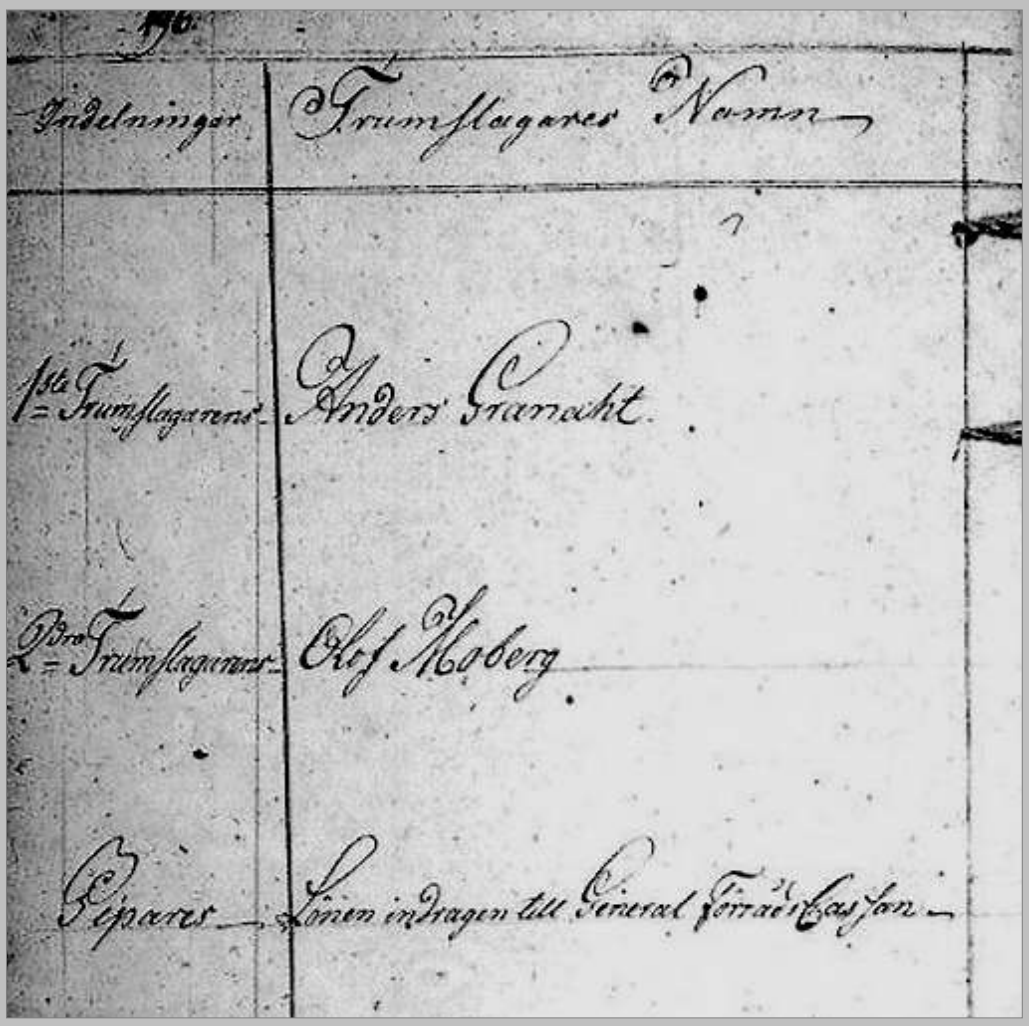

Indelningar	Trumslagares Namn
1ste Trumslagarens	Anders Granaht
2dra Trumslagarens	Olof Moberg
Eljpares	Lönen indragen till General Förrädiskas Jon

Efter befälspersonerna och de båda trumslagarna från Smedsbol och Högshult, följer en förteckning över de soldater som mötte upp på Axevalla Hed sommaren 1797. Fast inte alla såklart. Det blir ändå så pass brett som Hova sockens soldater. De fanns i det så kallade Femte korpralskapet (av sex).

Skönskrift: rubrik ur rulla, anno 1712.Ju äldre, desto vackrare!

HISTORIA: GUSTAF II ADOLF
OCH HANS SOLDATER 1631 – 1632 (TVÅ BILDER)

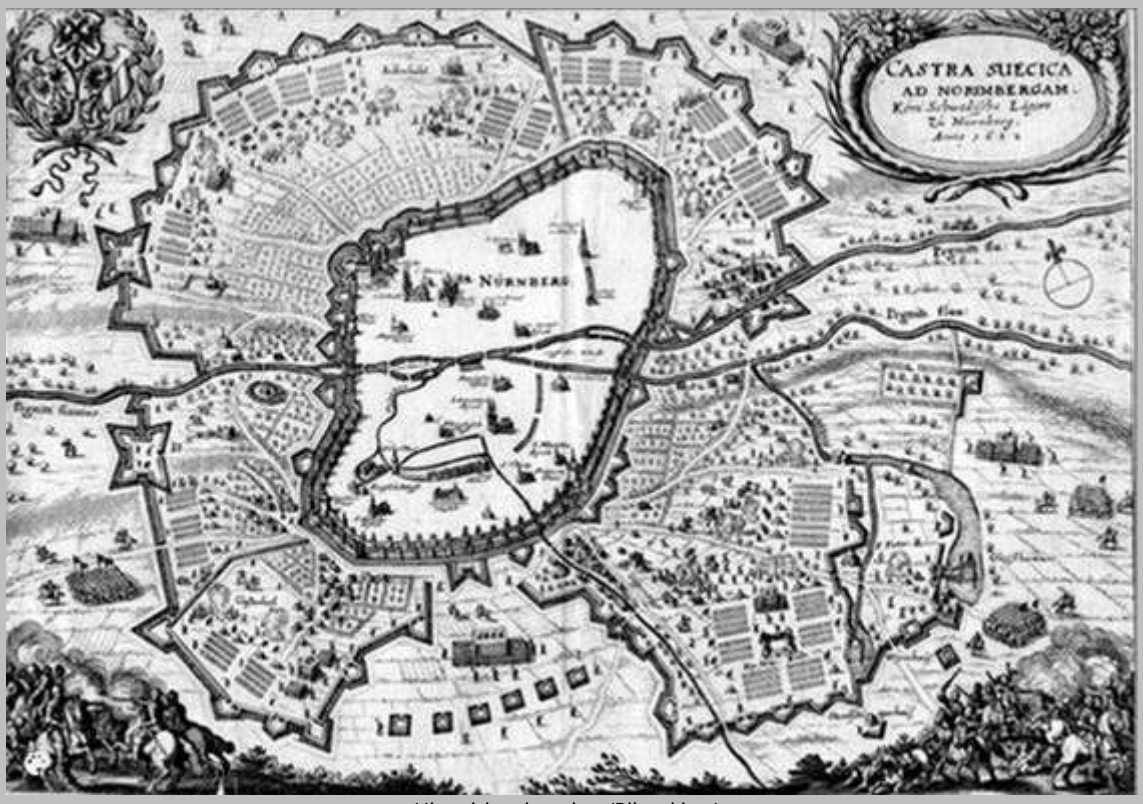

Historiska planscher (Riksarkivet).

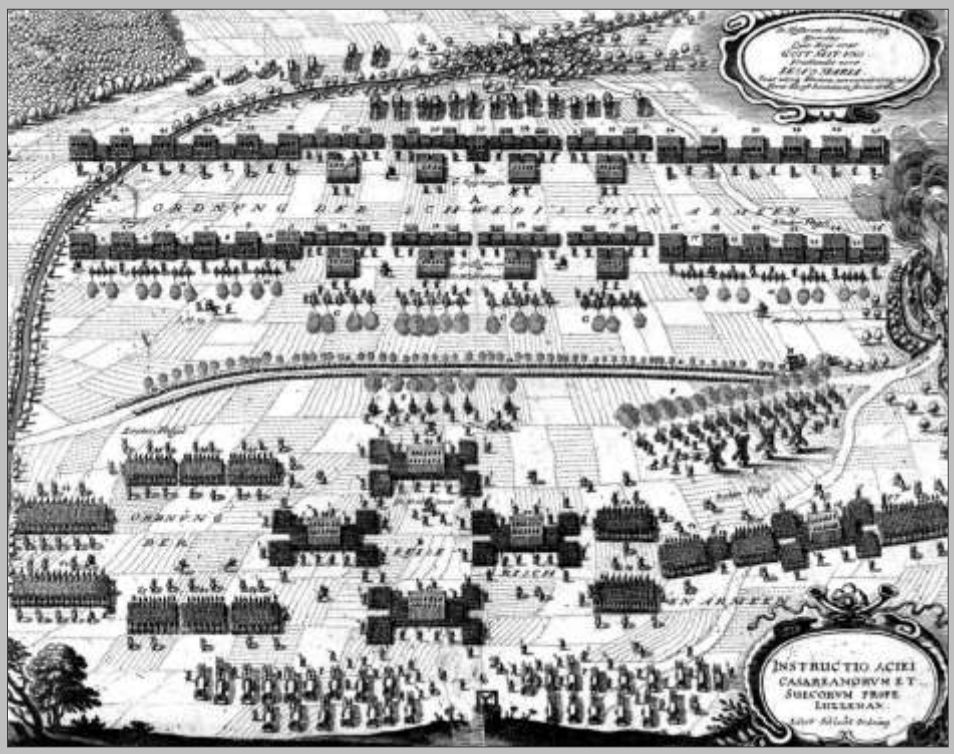

HOVA SOCKENS SOLDATER
SOM KOM TILL AXEVALLA 1797

Åsterud: NILS ELGENGREN (40)

Anmärkning: Jag stavar som skrivaren vid regementet.

Lars i Bråta: OLOF LÖFGREN (xx)

Olof Löfgren sårades i slaget vid Kvistrum 1688. Carl August Carlén: på tillväxt!

Bengt i Kullen: ERIC COURAGE (46)

Nohlgården i Bierke: LARS BJERCKMAN (33)

Quarnhärtorp: NILS LÖFROHT (51)

Sven i Smedstorp: ANDERS HÄGGLUND (28)

Brushult: ANDERS WAHLBOM (31)

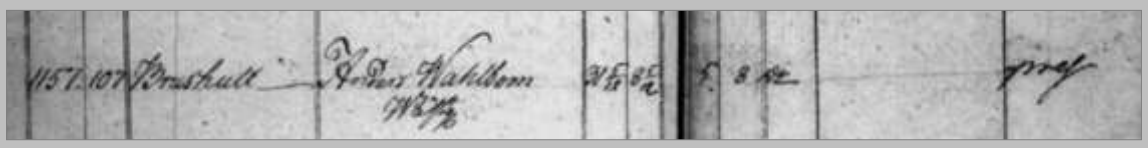

Storhult: OLOF HÖK (48)

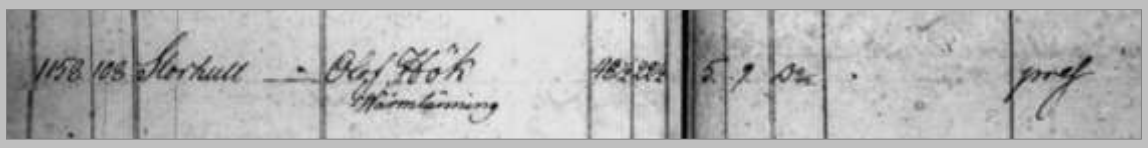

Nils i Ebbetorp: OLOF TAPPER (45)

Bårtorp: HANS BORGMAN (53)

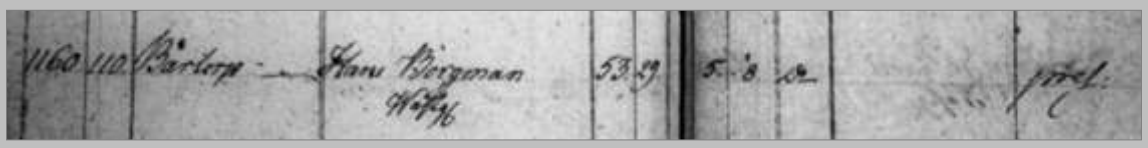

Håkankila: Magnus Lustig, avsked 1793. GUSTAF VON SNEIDERN (18)

Olstorp: JAN ÅHL (38)

Grimstorp: PETTER FLINCK (32)

Torpaskoga kjöpesätteri: JAN SKAGERBERG (44)

Gårdsiö: LARS GALLANT (32)

Hungstorp: LARS STRÖM(21)

Finkila: OLOF TROGEN (28)

Ingelstorp: ELIAS LUND (20)

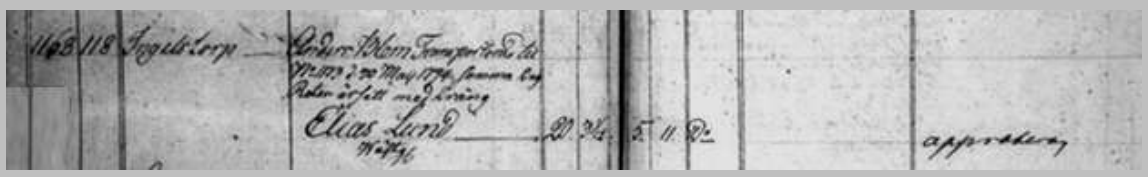

Lars Olof i Paradis: JOHAN HANE (35)

Carlstorp (Nohlåsen): ANDERS NOHLGREN (38)

Delebäckstorp: ANDERS BECKMAN (46)

Orrkullebäcken: CORPORAL PETTER ÄRLIG (53)

Grimstorp: ANDERS BLOM (42)

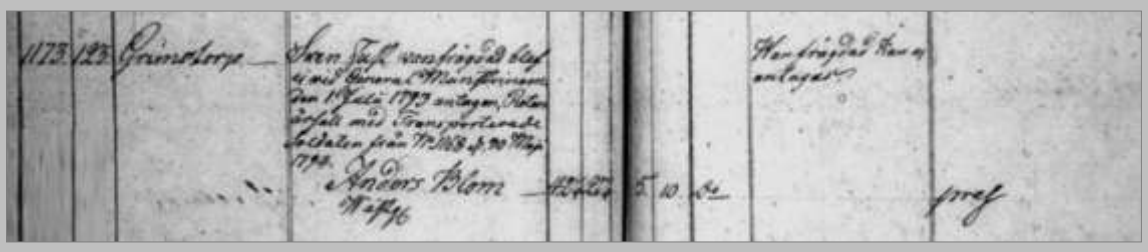

Barud: ERIC BARMAN (35)

Gastorp: JOHAN REDELIG (37)

Finska soldater år 1808 (Bild från Riksarkivet)

BILDSIDA

Skaraborgare.

Närkingar.

Två teckningar av Johan Georg Arsenius (1818 – 1903) Från Riksarkivet..

TRUMSLAGAREFAMILJERNA GRANAT OCH MOBERG

Under ett drygt halvsekel, i slutet av sjuttonhundratalet och början av artonhundratalet hette trumslagarna vid Vadsbo kompani av Skaraborgs regemente Granath och/ eller Moberg. I förordet till berättelsen ”Länge levde Maria Olofsdotter Moberg” (Mossebobladet: https://mossebobladet.se/BA.10.MARIA% 20MOBERG%20BIG.pdf) skrev jag i förordet:

> Marias far var således trumslagaren Olof Moberg och denne fick, i likhet med sina kamrater i regementet, göra och uppleva saker som Finnerödja- bor i allmänhet bara diffust kunde föreställa sig. Många ansåg nog att en resa till Mariestad var ett äventyr. När Olof Moberg kom dit, kände han troligen att han var nästan hemma.
>
> Olof Moberg var ingalunda den förste trumslagaren i Högshult. Där fanns ett antal Granater före honom: Marias mormors far, Bengt Granat, var ställets innehavare fram till mitten av 1700- talet, då dennes svärson Lars Granat trädde till. Lars stupade i Pommerska kriget 1759. Den nyblivna änkan, Ingrid Bengtsdotter (Marias mormors syster), gifte då om sig med Eric Granat. Denne var ställets innehavare fram till 1778, då Olof Moberg tog över Högshult och (lite senare) gifte sig med Marias mor, Stina Olofsdotter. Även Marias morfar, Olof Gustafsson, kom från en soldatfamilj. Hans far hette Gustaf Hök och han var knekt i Undenäs socken.

Anmärkning: namnet Granat stavades ofta (men inte alltid) Granath.

FAMILJEN GRANATH I STORA SMEDSBOL ÅR 1810

Namn	Född år	Födelseort/ socken	Beskrivning
Anders Granath	1763	Finnerödja	Trumslagare (född i Högshult)
Ellica Olofsdotter	1770	Hova	Maka
Eric	1795	Hova	Son
Catrina	1801	Hova	Dotter
Andreas	1802	Hova	Son
Ingrid	1804	Hova	Dotter
Johannes	1806	Hova	Son
Lena Cajsa	1808	Hova	Dotter
Eric Granat	1738	Finnerödja	Anders far (född i Högshult)

År 1811 föddes dottern Lovisa.

FAMILJEN MOBERG I HÖGSHULT ÅR 1810

Namn	Född år	Födelseort/ socken	Beskrivning
Olof Larsson Moberg	1758	Finnerödja	Trumslagare (född i Mobäcken)
Stina Olofsdotter	1772	Finnerödja	Maka (född i Högshult)
Maria	1789	Högshult	Dotter
Lars	1794	Högshult	Son
Eva	1797	Högshult	Dotter
Eric	1799	Högshult	Son
Cathrina	1805	Högshult	Dotter

Sonen Olof d. y, föddes i januari 1811.

När Olof och Stina fick sitt första barn, Maria, den 6 juni 1789, var Olof drygt trettioett (31) år medan den unga hustrun var blott sexton (16) år och åtta månader. Hon var ett barn! I vuxen ålder kan man tänka sig att mor och dotter var mera som syskon än som mor och dotter.

Trumslagareboställena Stora Smedsbol och Högshult:

Häradsekonomiska kartor från omkring år 1880.

EN MAN OCH EN HÄST MED TJÄNST I NÄRKE

RAMSNÄS BIDRAG TILL DET SVENSKA FÖRSVARET

Häradsekonomisk karta från omkring 1880.

HEMMA I HUSARBOSTÄLLET NR 76 - HERTSMON - ÅR 1825

Namn	Född år	Födelseort/ socken	Beskrivning
Andreas Rahm	1784	Särestad	Husar
Maria Jansdotter	1781	Finnerödja	Maka (född i Bremon)
Johannes	1811	Hertsmon	Son
Maria	1812	Hertsmon	Dotter
Anna	1815	Hertsmon	Dotter
Stina	1817	Hertsmon	Dotter
Eva	1820	Hertsmon	Dotter
Lotta Cajsa	1821	Hertsmon	Dotter
Aurora Johanna	1825	Hertsmon	Dotter

Andreas Rahm syns ha inlett sin husartjänst samtidigt som han gifte sig med Maria Jansdotter från Bremon. Före 1810 finns inte husarbostället Hertsmon.

Andreas, Maria och de barn som inte redan lämnat hemmet, flyttade till det närbelägna hemmanet Krokön år 1836.

HEMMA I HUSARBOSTÄLLET HERTSMON ÅR 1836 – 1845

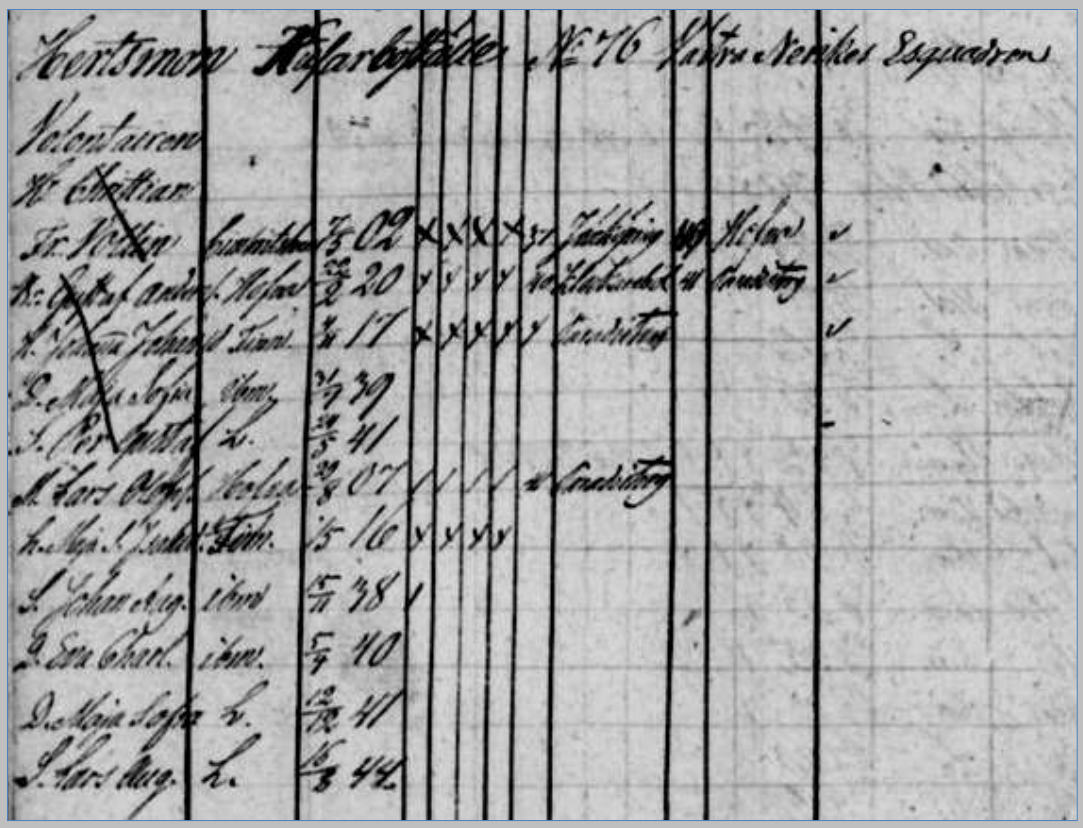

År 1837 kom Fredrik Vollin, född i Kristinehamn år 1802, till Hertsmon. Han hade ingen familj. Troligen var han husar (fast det är inte visat) och han stannade i Hertsmon till år 1849, då han flyttade till Hova socken.

År 1840 kom en brukarfamilj: Gustaf Andersson och makan Johanna Johansdotter. De hade dottern Maja Sofia, när de kom från Klockarebolet. Efter ett år flyttade de till Paradistorg och då var de fyra i familjen. Sonen Pehr Gustaf föddes 1841. Från Paradistorg kom samtidigt familjen Olofsson: Lars och Maja Stina Isaksdotter och deras två barn. Senare fick de två barn till, vilket framgår av bilden här uppe.

Det är inte direkt några klargöranden här. Snarare tvärt om! Men min gissning är att Hertsmon hyste en husar fram till mitten av seklet. Därefter syns det vara ”vanliga” torpare som brukar stället. Det var såklart Ramsnäs som ägde torpet.

Ramsnäs är egentligen värt en egen mässa och det har det praktfulla stället fått i Mossebobladets tre berättelser. Här är adressen till del ett:

https://mossebobladet.se/ramsn%C3%A4s%20ett.pdf

Där finns den tidiga lokala historian om Ramsnäs och man kan nog dra slutsatsen att Ramsnäs bidragit en hel del till det svenska försvaret från 1600- talet och framåt.

Vacker bild på försättsbladet till berättelsen om Ramsnäs, del ett,

Ramsnäs. Ett mtl ber. säteri i Finnerödja socken af Wadsbo härad och Skaraborgs län, beläget vid sjön Unden, beskrifves af Djurberg omkr. 1818 hafva haft gammal mangårdsbyggnad, icke obetydlig trädgård, godt höbol och ymnig skog. Det köptes till skatte 1804, innehades i början af 1700-talet af slägterna Lenck, hvaraf må nämnas Jacob, som tjente sig upp från volontär till ryttmästare, Carleson och Wetterman, samt år 1814 af byggmästaren Lars Jacobsson. För närvarande eges det af Laxå bruksegare. Ramsnäs tillsammans med 1¾ mtl underl. taxerades 1862 till 133,300 rdr rmt.

Här bekräftas också tanken om Ramsnäs som betydelsefullt i militära sammanhang: ”hvaraf må nämnas Jacob Lenck, som tjänte sig upp från volontär till ryttmästare”.

Efter denna hästkur ska vi återvända till Vadsbo kompani av Skaraborgs regemente. Det ska handla om fotfolket från Finnerödja under 1800- talet.

Husarer i hetluften på riktigt (Bild från riksarkivet).

BILDSIDA

Tre teckningar av Johan Georg Arsenius.

SOLDATBOSTÄLLET CARLSTORP - NR 1170

SOLDATBOSTÄLLET CARLSTORP ÅR 1800

Namn	Född år	Födelseort/Socken	Beskrivning
Anders Nohlgren	1758	Nysund	Soldat. Från Rudskoga 1790.
Greta Jansdotter	1759	Finnerödja	Maka.
Anders	1786	Rudskoga	Son
Britta	1788	Rudskoga	Dotter
Jan	1791	Finnerödja	Son
Maria	1794	Finnerödja	Dotter
Göran	1797	Finnerödja	Son

ÅR 1835

Jan Nohlgren	1791	Finnerödja	Son. Soldat
Beata Svensdotter	1792	Ramundeboda	Maka
Jan Peter	1818	Finnerödja	Son. Avliden 1822
Johanna	1819	Finnerödja	Dotter
Göran	1822	Finnerödja	Son
Jan Gustaf	1824	Finnerödja	Son
Gustafva	1827	Finnerödja	Dotter
Carl August	1829	Finnerödja	Son
Anders Erland	1834	Finnerödja	Son

Stället kallas Norrängen 1825 – 35 års husförhör.

Ur generalmönsterrullor 1843, där bostället nr 1170 kallas Nohlåsen:

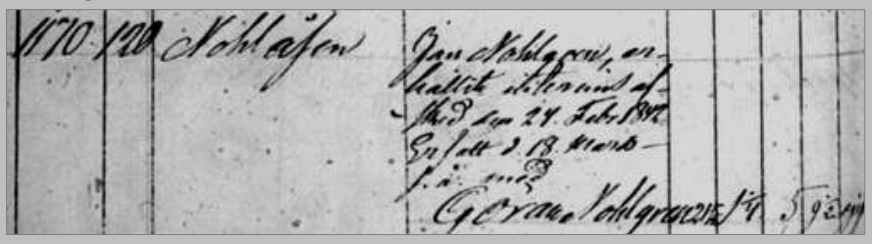

Jans och Beatas äldste (i livet varande) son tog över jobbet 1842.

SOLDATBOSTÄLLET CARLSTORP ÅR 1865

Namn	Född år	Födelseort/Socken	Beskrivning
Göran Nohlgren	1822	Finnerödja	Soldat
Lovisa SJögren	1822	Finneröldja	Maka. Hon kom från Kärr 1845
Johanna	1846	Finnerödja	Hon avled 1847
Lovisa	1848	Finnerödja	Hon avled 1857
Albertina	1850	Finnerödja	Dotter
Ida	1852	Finnerödja	Dotter
Emma Christina	1854	Finnerödja	Dotter
Mathilda	1857	Finnerödja	Dotter
Gustaf	1859	Finnerödja	Son
Gustafva	1859	Finnerödja	Dotter
Carl Fredrik	1861	Finnerödja	Son. Han avled 1864
Lovisa	1864	Finnerödja	Dotter
Jan Nohlgren	1691	Finnerödja	Soldatens far. Pensionerad soldat
Beata Svensdotte	1692	Ramundeboda	Soldatens mor. Maka
Carl August	1829	Finnerödja	Soldatens bror
Anders Erland	1834	Finnerödja	Soldatens bror

Johan Ludwvg Andersson född i Rösand år 1855.

År 1873 kallade sig Johan Ludvig Andersson för Nohlgren och tillträdde som soldat:

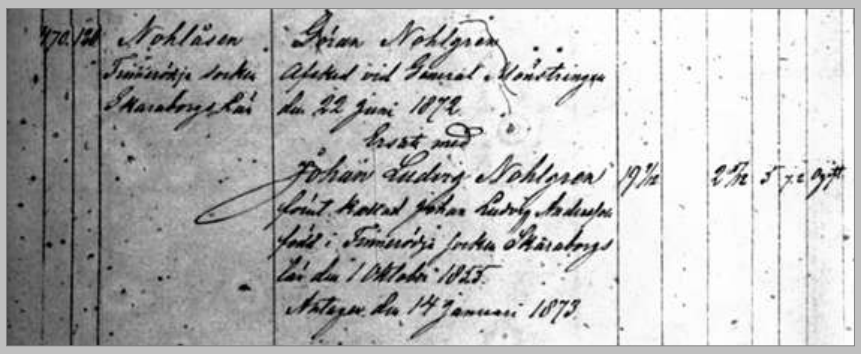

ÅR 1900

Johan Ludvig Nohlgren	1855	Finnerödja	Soldat
Johanna Jansdotter	1851	Finnerödja	Maka
Hulda Sofia	1877	Finnerödja	Dotter
Johan Albert	1878	Finnerödja	Son
Emma Lovisa	1881	Finnerödja	Dotter
Gustaf Valdemar	1883	Finnerödja	Son. Död samma år
Hilma Maria	1885	Finnerödja	Dotter
Oskar Manfred	1888	Finnerödja	Son
Hjalmar Fritiof	1890	Finnerödja	Son
Gottrid Anselm	1893	Finnerödja	Son
Anna Albertina	1895	Finnerödja	Dotter

År 1907 flyttade Johan Ludvig och Johanna, samt de barn som inte redan lämnat hemmet, till Kyrkhävden. Samtidigt kom, från Paradistorp, handlaren Karl Oskar Andersson, makan Ada Frida Edlund och deras två barn och bosatte sig på före detta soldattorpet. Senare tog sig Karl Oskar namnet Stenqvist och familjen bosatte sig så småningom i Mossebo, där Ada Frida var född och uppvuxen.

SOLDATBOSTÄLLET PÅ SKAGERSHOLM - NR 1164

Häradsekonomisk karta från omkring år 1880.

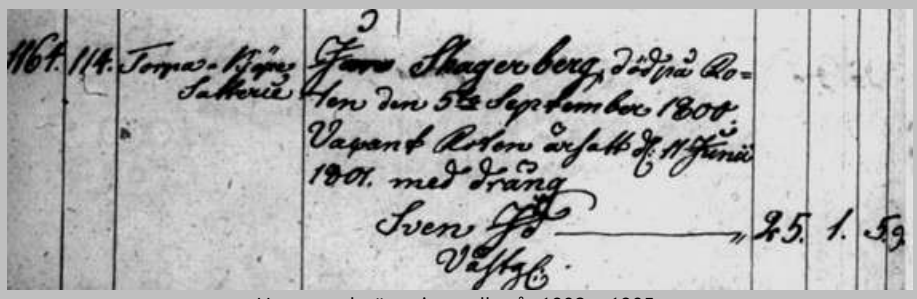

Ur generalmönstringsrullor år 1802 – 1805.

Fyrtioåttaårige soldaten Jonas Skagerberg, innehavare av soldattorpet nr 1164, avled i september 1800. Hans efterträdare hette Sven Id, kort och gott. Denne var 25 år, när han tog över år 1801.

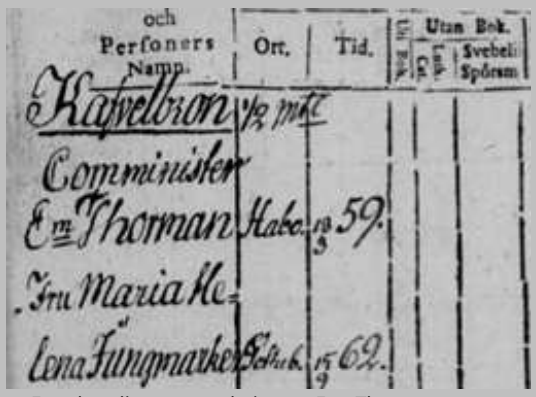

Egenhändig namnteckning av Em. Thorman.

På nästa sida ska vi se hur Sven Id hade det på sitt torp.

Här passar jag på att visa vem som var folkbokförare runt sekelskiftet 17- 1800. Komminister Emanuel Thorman var född i Habo socken 1759. Makan hette Maria Helena Jungmarker, född 1762 i Göteborg. Deras fem söner och en dotter.

Här ska vi se vad komminister Thorman hade att berätta om soldatfamiljen Id:

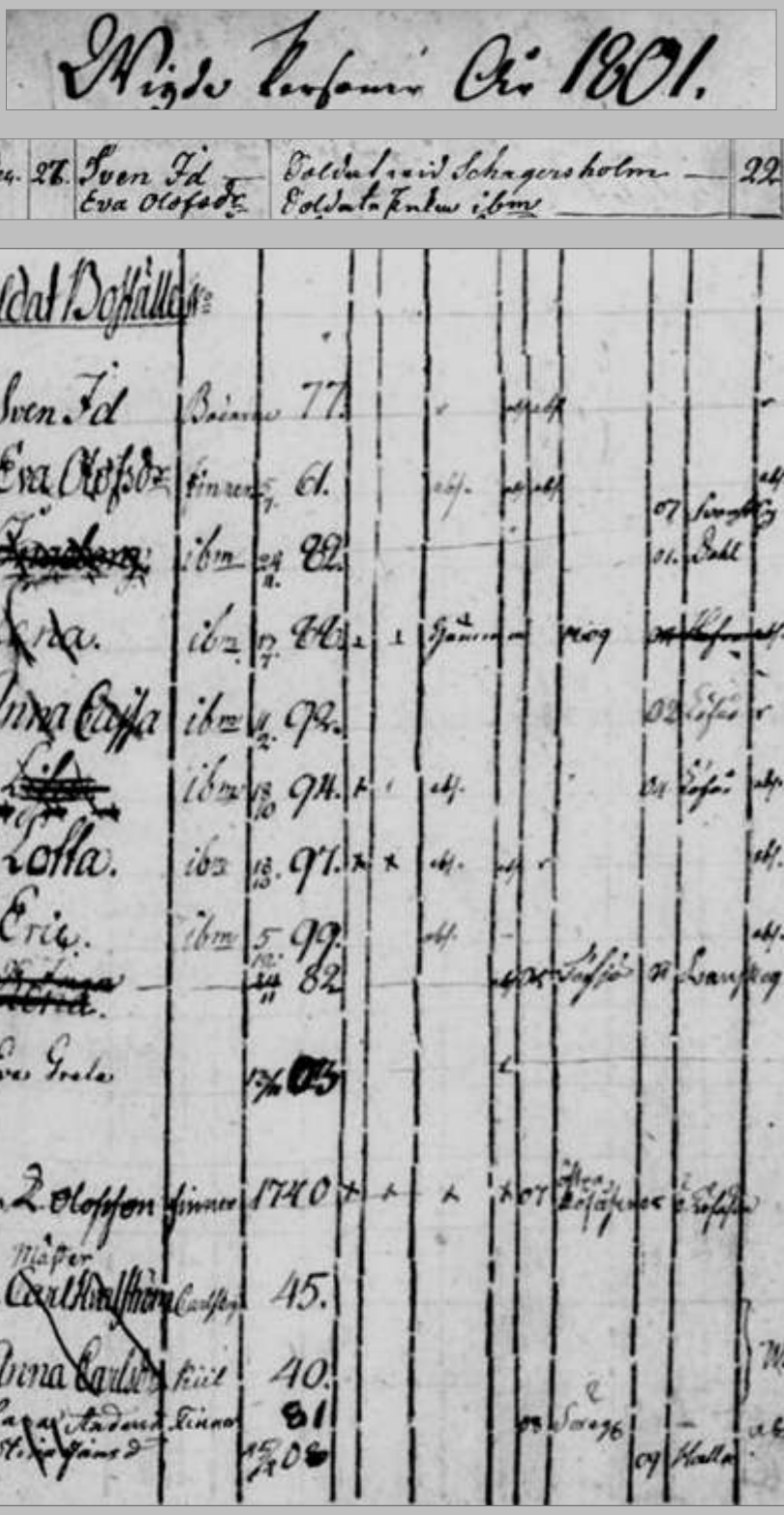

Jonas Skagerberg efterlämnade änkan Eva Olofsdotter och sex barn. Änkan gifte sig med den nye soldaten i december 1801 År 1803 fick de ett gemensamt barn, dottern Eva Greta. Som ni ser bor det ytterligare några personer på soldattorpet. Jag överlåter åt läsaren att lista ut vad de hade där att göra. ☺

SKAGERSHOLM 1825

Anders Löf	1796	Hova	Soldat
Maria Greta Jansdotter	1791	Finnerödja	Maka
Johannes	1815	Fredsberg	Son
Johanna	1818	Finnerödja	Dotter
Anders Gustaf	1821	Finnerödja	Son
Lars Göran	1824	Finnerödja	Son
Carl Magnus	1826	Finnerödja	Son. Avled samma år
Erik Vacker	1808	Finnerödja	Soldat från år 1831
Stina Greta Eriksdotter	1811	Finnerödja	Maka

Generalmönstring Axevalla år 1837.

SKAGERSHOLM 1845

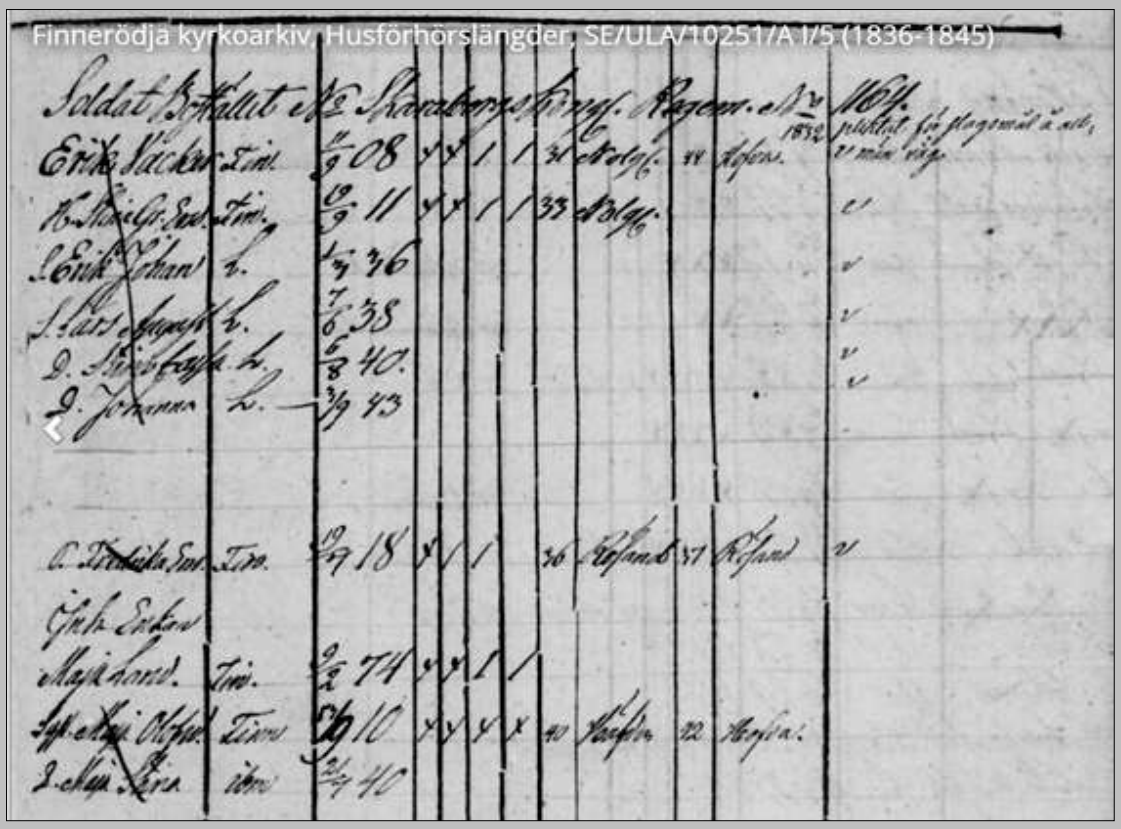

Erik Vacker och makan Stina Greta fick två söner och två döttrar, åren 1836 – 1943. Soldaten hade en plump i sitt CV: han hade pliktat för slagsmål på allmän plats år 1832 (som vi kan läsa där uppe till höger).

Här kan vi se några föregångare till Erik Vacker (Geni släktträd):

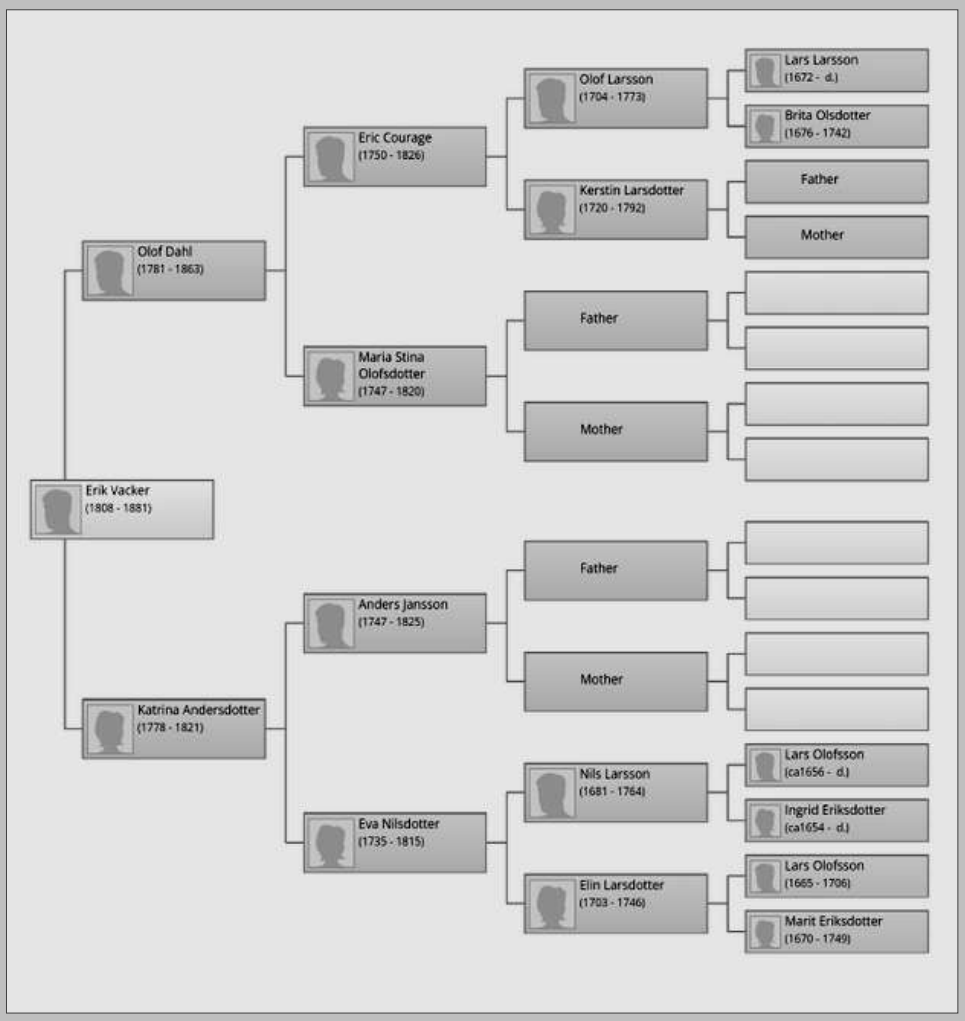

Erik Vacker uppehöll tjänsten som Skagersholms soldat i nästan tre decennier men år 1859 var det dags att mucka. Han fyllde 51 det året.

Näste man på torpet blev Anders Gustaf Skogman. Man ser att han var drygt 6 fot lång. Hans företrädare var lite kortare i rocken.

Anmärkning: 1 fot = (cirka) 0, 3 meter. 1 tum = (cirka) 3 centimeter.

Trettiotreårige (33) Anders Gustaf Skogman avled på Axvall år 1870 och efterlämnade makan Johanna (35) och fyra barn, alla under tio år.

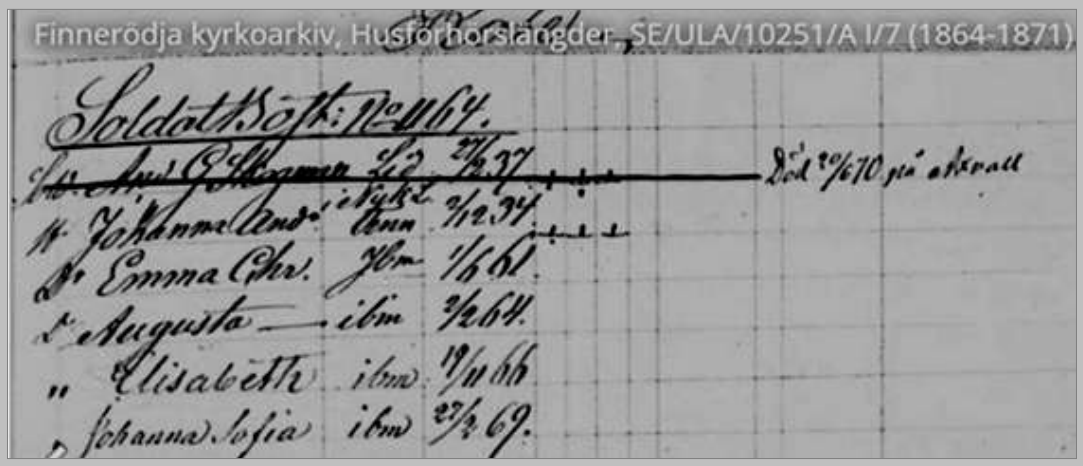

Här, i rullorna, bekräftas Anders (Gustaf) Skogmans frånfälle och hans efterträdare presenteras. Denne fick också heta Skogman.

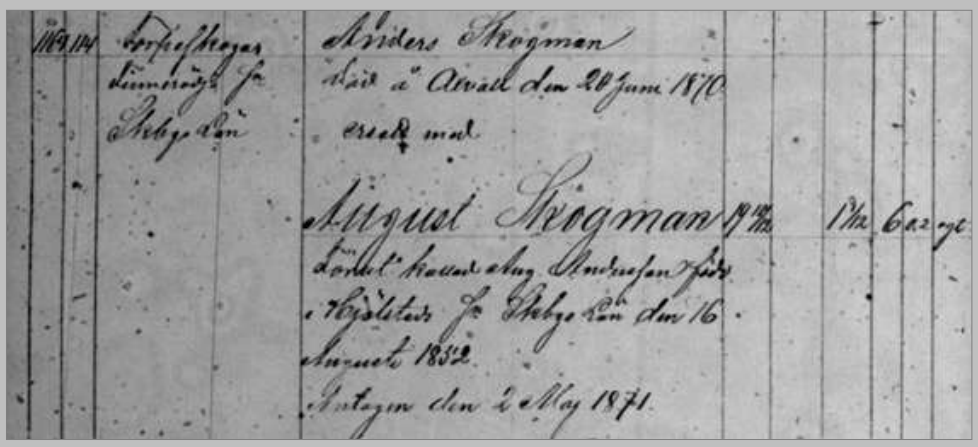

August Skogman var född och uppvuxen i Hjälstad socken. Han var Skagersholms soldat under tio år: 1871 – 1881. Han hade ingen familj (som vi ser på nästa sida).

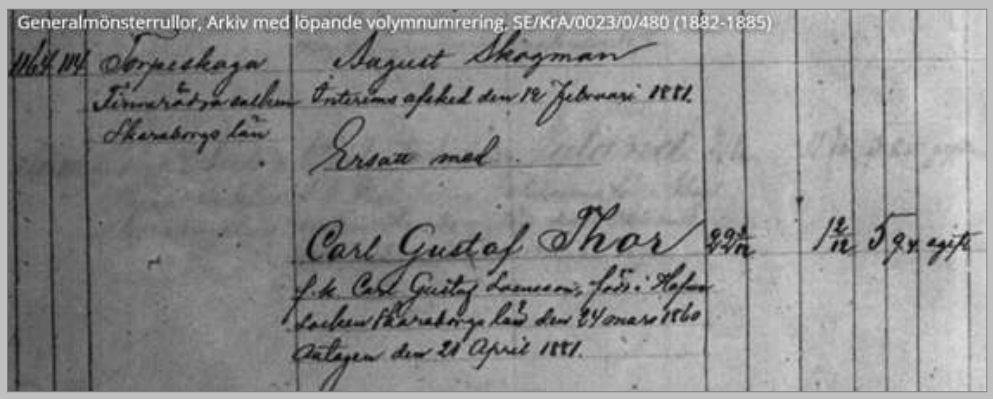

Carl Gustaf Svensson Thor var kommen från Nysunds socken. Fram till år 1881 var han dräng i Björsgård, Finnerödja.

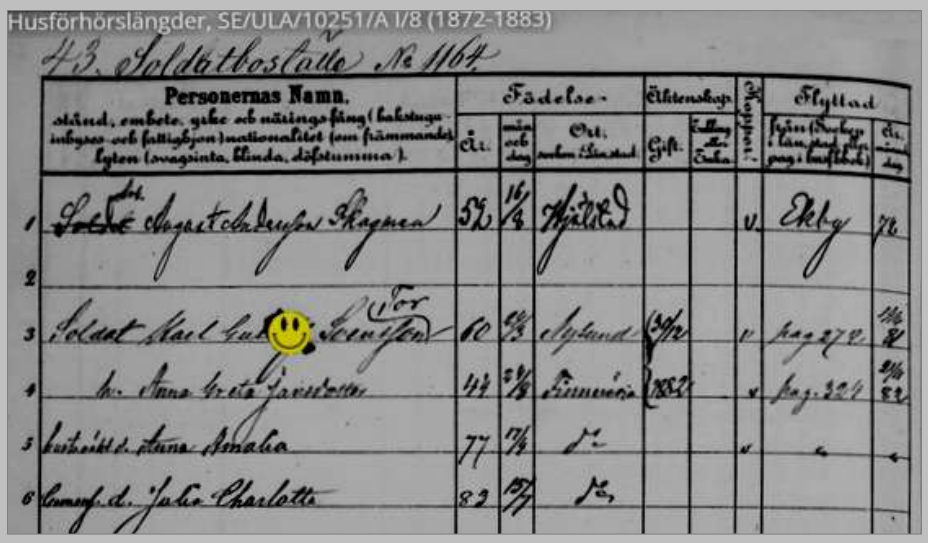

År 1882 skaffade sig Carl Gustaf Thor en soldathustru: Anna Greta Jansdotter (38). Hon kom från Hulan (kanske sjövägen) och hon var lite äldre än han. Anna Greta hade med sig femåriga dottern Anna Amalia. Året efter föddes deras gemensamma barn: dottern Julia Charlotta. Senare fick de två barn till: Ellen Maria (1885) och Karl Julius (1886).

SKAGERSHOLM ÅR 1909

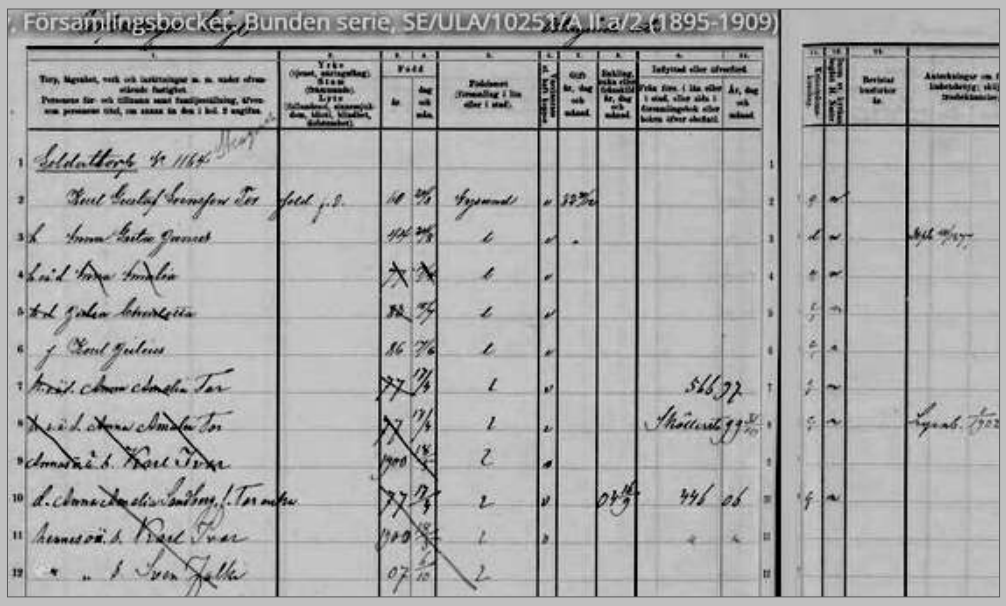

Det börjar bli dags att lämna Skagersholm. Här har vi kommit in ett stycke på 1900-talet och Carl Gustaf Thor är fortfarande innehavare av soldatbostället nr 1164. Han är dock noterad som före detta soldat. Hustrun är fortfarande betydligt äldre än Carl Gustaf. ☺ Hon har nog börjat tänka på folkpensionen.

Mycket i den där tabellen handlar om Anna Gretas dotter Anna Amalia (född 1877). Hon gifte sig 1902 med brukaren till Sandviken, Johan August Sandberg, men denne avled två år senare och Anna Amalia flyttade hem till mor och fosterfar på Sörgården.

Hon lyckades att skaffa sig två barn, dock inget under äktenskapet. (Sådant missade inte prästen att notera).

Häradsekonomisk karta från omkring år 1880.

Soldattorpet nr 1164, i Sörgården , Skagersholm, innehades i tur och ordning av följande soldater: Jonas Skagerberg, fram till 1800, Sven Id 1800- 1831, Eric Vacker 1831 – 1859, Anders Skogman 1859 – 1870, August Skogman 1870 – 1881 och Carl Gustaf Thor 1881 - (runt sekelskiftet 1800/ 1900).

FÖRKLARING

I det här avsnittet - och en del andra - har jag frossat/ kommer jag att frossa i skärmklipp- bilder ur Finnerödja församlings kyrkoarkiv, detta i syfte att visa hur prästerna skapade sina husförhör- sidor. De är emellanåt rätt så personligt utformade och handstilarna talar för sig själva Redan på sidorna 24- 25 presenterade jag komminister Emanuel Thorman. Han var komminister i Kavelbron åren 1795 – 1807.

Thormans efterträdare under artonhundratalet: Per Sjogerström (1809 – 1824), Bengt Gustafsson (1824 – 1828), Johan Frigell (1831 – 1851), Olof Söderlund (1851 – 1870), Per Gustaf Helén (1870 – 1872), Johan B. H. Sylvén (1872 – 1882), Markus G. T. Lindskog (1882 – 1888), Johan G. R. Lundblad (1888- 1896), David Levin Sandelius (1896 – 1924). Olof Söderlund blev kyrkoherde mitt i sitt värv och flyttade från Kavelbron till den nya prästgården i det så kallade Mon. De efterföljande prästerna var alla kyrkoherdar, utan Hova pastorat som förmyndare.

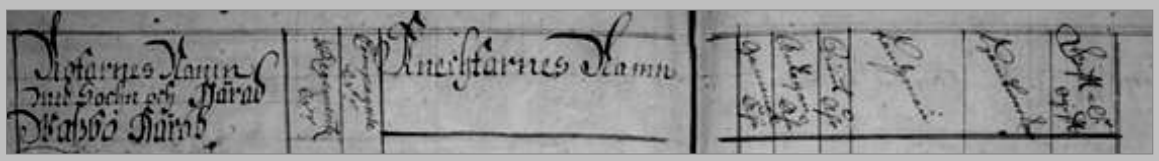

Rubrik ur 1714 års rulla (riksarkivet).

BILDSIDOR

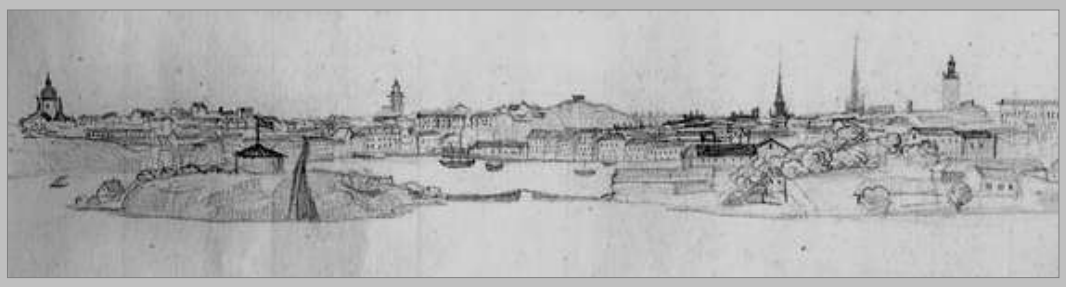

Teckningar och målningar av Fredrik Arosenius (1809 – 1890), från första hälften av 1800- talet. Hans verk har ofta militär anknytning. Här har jag dock valt bilder av mera allmän karaktär. Det är tidsbilder.

SOLDATBOSTÄLLET I SJÖBRON - NR 1169

Häradsekonoisk karta från omkring år 1880.

Åren 1775 – 1790 innehades torpet av Sven Engel. Han efterträdde Lars Siöman och hans egen efterträdare blev Johan Hane. År 1790 avled Sven Engel i Stockholm. Varför var han i huvudstaden? Bra fråga! Man kan undra om Vadsbo kompani kanske var med i Finland och slogs mot ryssarna. Just det kriget avslutades på sensommaren det året. Det är ju möjligt att Sven Engel sårades i kriget och var på väg hem på hösten 1790. Jag tycker att det är en ganska sannolik hypotes.

Förstasidor, generalmönsterrullor från 1783 och 1789.

Hova socken, inklusive Finnerödja, bildade det femte korpralskapet i Norra Vadsbo kompani.

Sven Engel hade såklart en familj i Sjöbron:

Namn	Född år	Födelseort/socken	SJÖBRON 1788
Sven Engel	1745	Finnerödja	Soldat
Annicka Jonsdotter	1750	Finnerödja	Maka
Sven	1778	Finnerödja	Son. Han avled 1779
Stina	1780	Finnerödja	Dotter
Sven	1783	Finnerödja	Son
Cajsa	1785	Finnerödja	Dotter
Jonas	1788	Finnerödja	Son

Det kan ha varit fler barn i familjen (Jag har bara skummat Födelseboken).

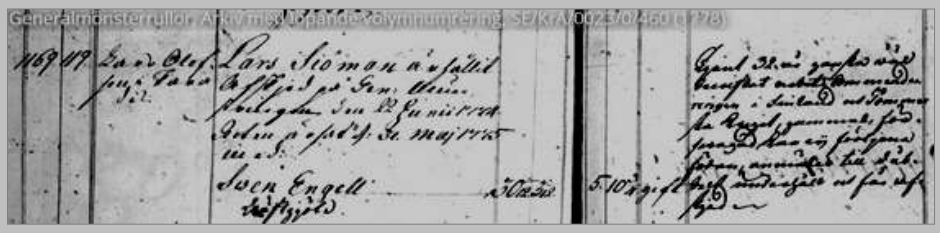

Sven Engels inträde i soldatkretsen.

Och utträdet från densamma.

FAMILJEHISTORIA

Soldaten Sven Engel (emellanåt stavad Ängel) i Sjöbron är min och mina syskons morfars morfars far (MF MF F).

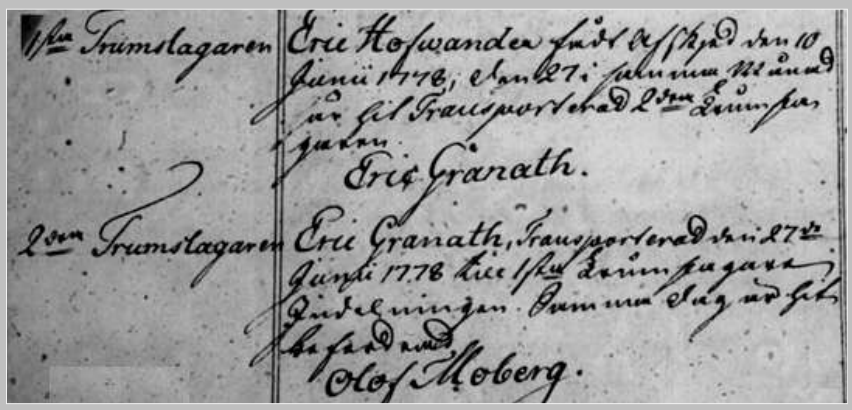

Trumslagaren Eric Granath (i rullan från 1778) är min och mina syskons mormors farfars far (MM FF F) och dennes son, trumslagaren Anders Granath, som senare kom in i rullorna, är följdriktigt mormors farfar (MM FF).

Jämför sidorna 18 – 19 i denna sammanställning.

Här ser vi familjen Hane, tio år efter att Jonas Hane tillträtt som soldat i Sjöbron:

Namn	Född år	Födelseort	SJÖBRON 1805
Johannes Larsson Hane	1767	Karlskoga	Soldat
Ingrid Larsdotter	1767	Älgarås	Maka
Johan	1789	Finnerödja	Son
Anna	1792	Finnerödja	Dotter
Greta	1795	Finnerödja	Dotter
Carl	1798	Finnerödja	Son
Eric	1802	Finnerödja	Son
Jacob	1805	Finnerödja	Son

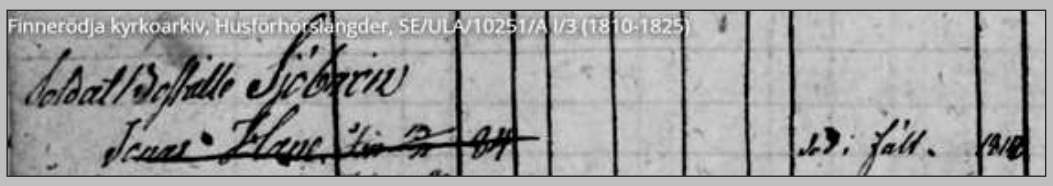

Därefter är det inte så tydligt i kyrkoboken men jag tolkar det så här:

Johannes Hane fick en efterträdare (tidigast 1810 och senast 1814). Han var son till soldaten Jonas Nohlgren i Carlstorp och hans maka Maria Jeansdotter och som soldat i Sjöbron fick han namnet Jonas Hane.

”Död i fält. 1814”, har prästen skrivit och då var det ju så illa. 30 år fick han leva:

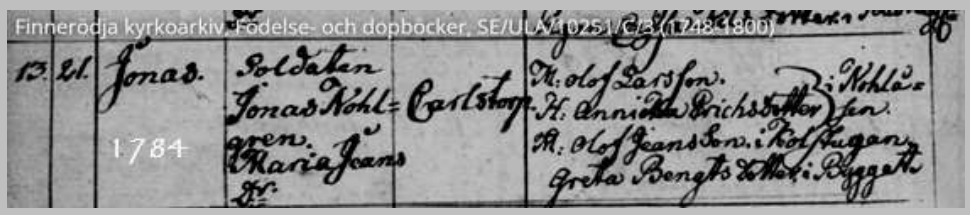

Jonas Nohlgren- Hane i födelseboken 1784.

			SJÖBRON 1815
Jan Skog	1781	Finnerödja	Soldat. Från år 1815
Lotta Cajsa Körning	1783	Finnerödja	Maka
Maja Lotta	1810	Finnerödja	Dotter
Lars Jan	1812	Finnerödja	Son

			SJÖBRON 1828
Johannes Sand	1795	Hova	Soldat. Från år 1820 (cirka)
Stina Olofsdotter	1793	Finnerödja	Maka
Carl Johan	1821	Finnjerödja	Son

Anmärkning: Det finns inga tillgängliga rullor för perioden 1805 – 1837 att stämma av mot.

Här skriver vi 1837 och Hendric Wärn (med den stavningen), från Sjöbron i Paradis rote, var i Axevalla på generalmönstring. Han (24), makan Maria Hansdotter (35) och sonen Lars Jan (3) kom till Sjöbron år 1828. Hinrik Värn (prästens stavning), hade sina rötter i Kyrkhävden och Nyborg och makan i Västeräng.

Namn	Född år	Födelseort/socken	SJÖBRON 1836
Hinrik Värn	1804	Finnerödja	Soldat. Från år 1828
Maria Hansdotter	1793	Finnerödja	Maka
Lars Jan	1825	Finnerödja	Son
Beata	1829	Finnerödja	Dotter
Maria Greta	1832	Finnerödja	Dotter
			Maria Hansdotter avled år 1836
			SJÖBRON 1845
Hinrik Värn	1804	Finnerödja	Soldat
Britta Maja Larsdotter	1811	Finnerödja	Maka från 1837
Lars Jan	1825	Finnerödja	Son
Beata	1829	Finnerödja	Dotter
Maria Greta	1832	Finnerödja	Dotter
August	1837	Finnerödja	Son
Johannes	1840	Finnerödja	Son
Wictor	1843	Finnerödja	Son
Jan Adolph	1845	Finnerödja	Son
Frans Gustaf	1847	Finnerödja	Son
Albert	1850	Finnerödja	Son
Hindrik	1854	Finnerödja	Son

Makan Britta Maja Larsdotter avlider år 1848 och den nya hustrun, från 1849, heter Lena Cajsa Larsdotter, född år 1821.

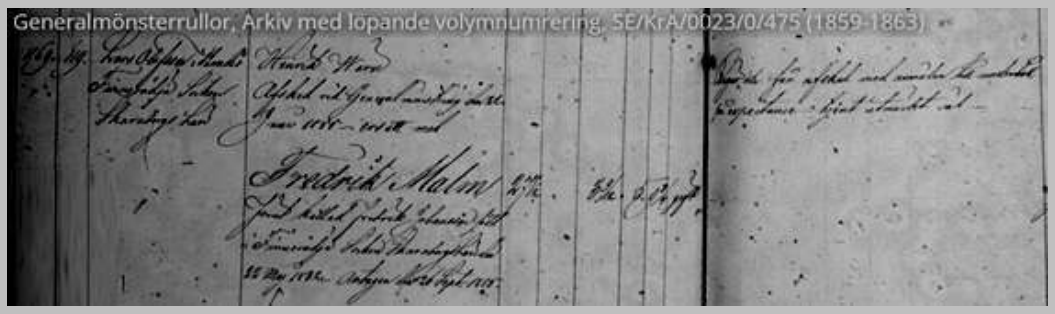

År 1855 avslutades Värns soldattjänst, efter nästan trettio år i Sjöbron.

Hinrik Värn, med tredje hustrun Lena Cajsa Larsdotter och de söner och döttrar som inte lämnat hemmet, flyttade till Barrud och bodde mycket nära grannar med Jonas

Svensson Ängel och Maria Olofsdotter Moberg och senare Carl Gustaf Carlsson och Gustava Jonsdotter (Carlssönernas ställe).

Häradsekonomisk karta från omkring 1880

H V: Här etablerade sig Hinrik Värn 1855. Senare var det sonen Bror Henrik Värn som tog över den fastigheten. Dennes bror, August Värn, blev ägare till marken söder över och bröderna var grannar fram till 1887, då Bror Henrik Värns familj flyttade till Gäddeviken. August Värn köpte då halva fastigheten HV och Carl Gustaf Carlsson köpte den andra hälften.

Detta finns utförligt beskrivet i "Carlssönerna. Gårdshistoria. Del 1
https://mossebobladet.se/CARLSS%C3%96NERNAS%202001%20DEL%201.pdf

ÅTER TILL SJÖBRON

Vi såg på förra sidan att Fredrik Malm efterträdde Hinrik Värn som soldat i Sjöbron. Denne kom från Nysunds socken och hans maka var från Finnerödja.

Namn	Födelseår	Födelseort/socken	SJÖBRON 1865
Fredrik Malm	1832	Nysund	Soldat. Från 1855
Maja Lisa Eriksdotter	1833	Finnerödja	Maka
Emil	1856	Finnerödja	Son
Augusta	1858	Finnerödja	Dotter
Aron	1860	Finnerödja	Son.Han avled 1861
Selma	1861	Finnerödja	Dotter
Albertina	1863	Finnerödja	Dotter
Oskar	1865	Finnerödja	Son
Adolf Fredrik	1868	Finnerödja	Son
Amanda	1872	Finnerödja	Dotter

Här är det generalmönstring på Axevalla år 1885 och Fredrik Malm är still going:

Trettio år som soldat i Sjöbron. Han borde fått guldklocka!

År 1887 utnämndes en ny knekt. Han fick också heta Malm men var inte släkt med Fredrik Malm. Denne samt makan och hemmavarande barn, flyttade samtidigt till det närbelägna Jonsgård.

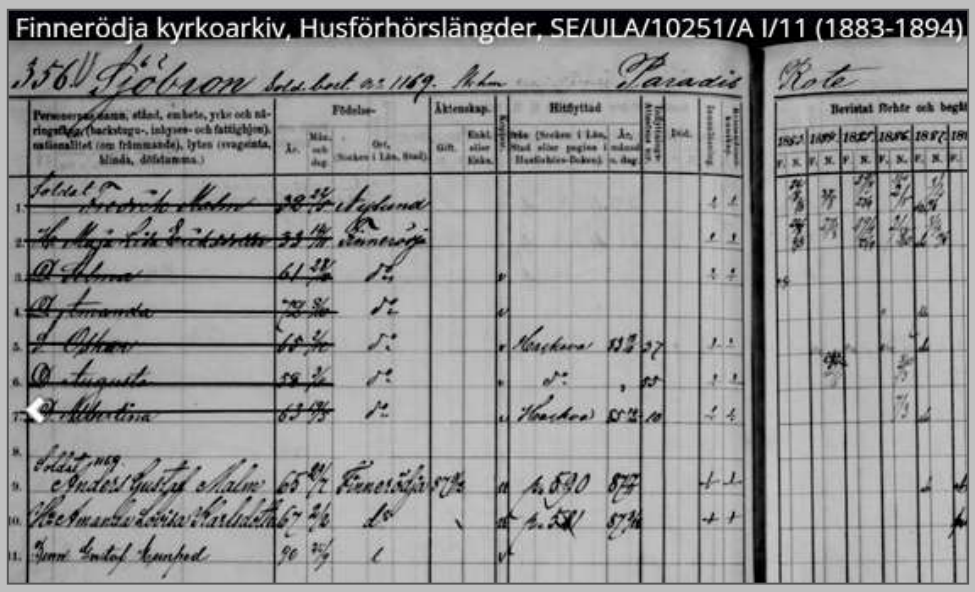
Finnerödja kyrkoarkiv, Husförhörslängder, SE/ULA/10251/A I/11 (1883-1894)

Anders Gustaf (Pehrsson) Malm (22) var uppvuxen i Rösand och den unga makan (20) i Hansatorp, Finnerödja. De gifte sig i samma veva som Anders Gustaf tillträdde sin tjänst. Deras son Gustaf Manfred föddes år 1890 och han var deras enda barn. Familjen bodde kvar i Sjöbron, efter att Anders Gustaf fått avsked någon gång på 1910- talet.

SOLDATBOSTÄLLET I ORREKULLEBÄCKEN (LUND) - NR 1172

Häradsekonomisk karta från omkring år 1880.

Vid generalmönstringen 1789 hette Orrekullebäckens soldat Peter Ärlig (39):

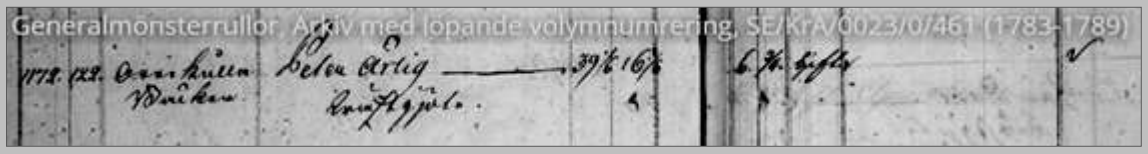
Generalmonsterrullor, Arkiv med löpande volymnumrering, SE/KrA/0023/0/461 (1783-1789)

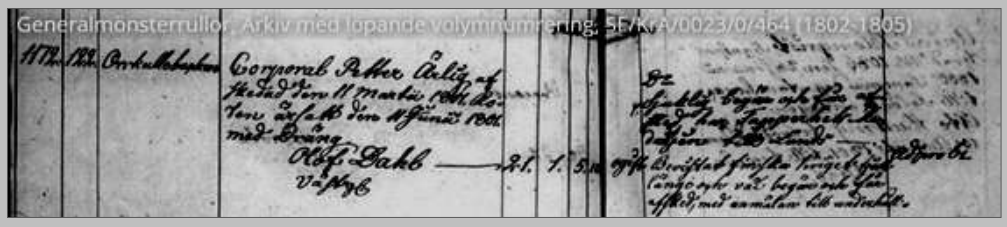

Namn	Födelseår	Födelseort/socken	ORREKULLEBÄCKEN 1800
Peter Ärlig	1744	Lyrestad	Soldat (korpral). Änkeman
Stina Andersdotter	1772	Finnerödja	Piga

Den meriterade korpralen Peter Ärlig (62) fick avsked år 1806. Hans efterträdare som soldat i Orrekullebäcken var ung (21), ogift och oerfaren och hette Olof Dahl.

			ORREKULLEBÄCKEN 1820
Olof Dahl	1781	Hova	Soldat. Från 1806
Cathrina Andersdotter	1778	FInnerödja	Maka
Eva	1805	Finnerödja	Dotter
Eric	1808	Finnerödja	Son
Cathrina	1810	Finnerödja	Dotter
Andreas	1812	Finnerödja	Son
Olof	1816	Finnerödja	Son
Stina	1817	Finnerödja	Dotter

Olof Dahl flyttade till Hävden 1823

Den följande soldaten (1827) Peter Andersson Dahl var född i Hartsviken, i Ramsnäs rote. Föräldrarna hette: Anders Mårtensson och Cathrina Hansdotter.

Britta Larsdotter kom från Rom, fast inte det Rom som alla vägar bär till. ☺

Anmärkning: Problem med skrivprogrammet. Tabellerna där uppe ser lite annorlunda ut.

ORREKULLEBÄCKEN (LUNDEN) 1842

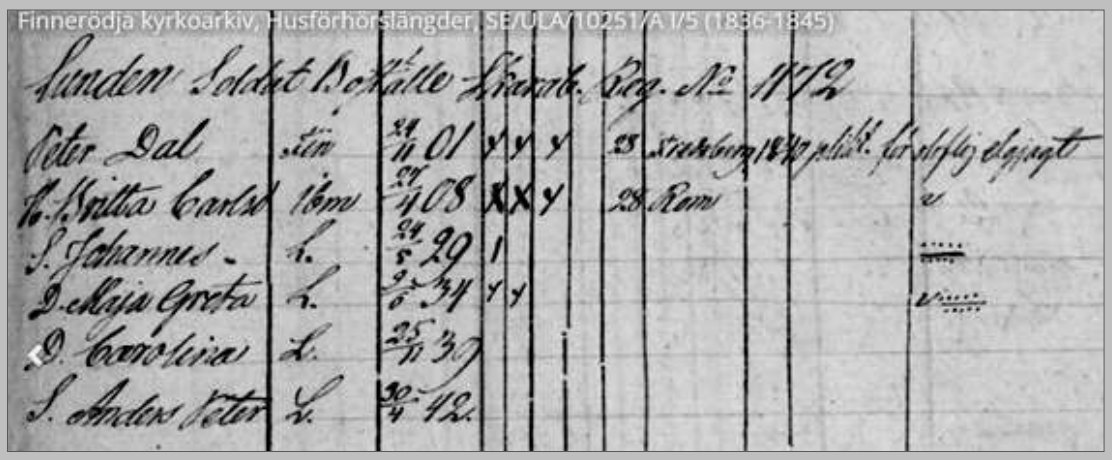

År 1840 fick Peter Dahl (Dal) plikta för att han jagat älg.

År 1855 fick Peter Dahl avsked, efter nästan trettio år i Kronans tjänst. Hans efterträdare: Lars Eric Carlsson Julin (25).

ORREKULLBÄCKEN (LUNDEN) 1860

Både Lars Erik Carlsson Julin och hans maka, Gustava Svensdotter kom från Nysunds socken. De gifte sig år 1856.

På nästa sida, i pastorns folkbokföring, ser vi att familjen Julin flyttade till Närke (Kvistbro socken)1867 och att, året därpå kom en ny soldat- familj från Älgarås: Gideon Fält, makan Charlotta Augusta Persdotter samt fyra småttingar i åldern fyra till ett år. Två år senare fick de dottern Alma Sofia.

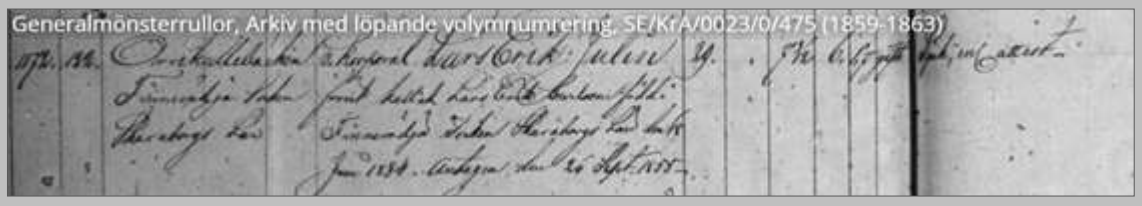

Korpral Julin!

ORREKULLEBÄCKEN (LUNDEN) 1870

Troligen har den infällde soldaten fel uniform för att vara skaraborgare.

Den unge (20) Gideon Olofsson Fält kom från Korsbäcken och tillträdde 1859. Hans föräldrar var: Olof Olofsson och Anna Nilsdotter. Makan, Charlotta Augusta Persdotter hade sina rötter i Närke (Ramundeboda socken).

Namn	Födelseår	Ort/Socken	O KULLEB (LUNDEN) 1880
Gideon Fält	1839	Finnerödja	Soldat. Från år 1859
Charlotta Aug. Persdotter	1836	Ramundeboda	Maka
Erik Gustaf	1864	Finnerödja	Son
Amanda Josefina	1865	Finnerödja	Dotter
Selma Augusta	1867	Finnerödja	Dotter
Alma Sofia	1870	Finnerödja	Dotter
Carl Ernst	1872	Finnerödja	Son. Han avled 1874
Jenny Elfrida	1874	Finnerödja	Dotter
Emma Elvira	1877	Finnerödja	Dotter
Oskar Fritiof	1880	Finnerödja	Son

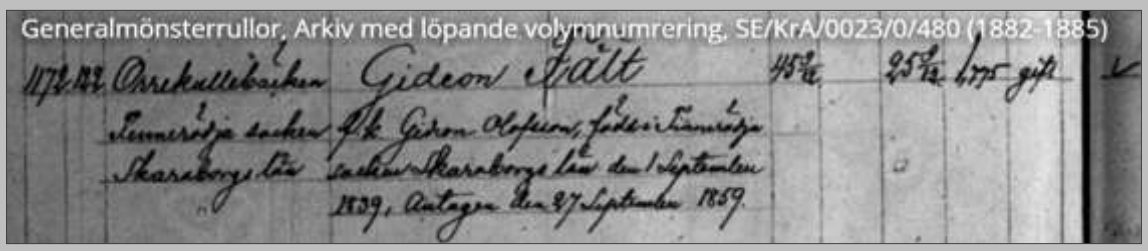

Gideon Fält, hans maka och en del av barnen bodde kvar i Orrekullebäcken (Lunden) vid sekelsskiftet 1800/ 1900. Charlotta Augusta Persdotter avled där år 1902 och den pensionerade soldaten Gideon Fält avled på det före detta soldattorpet år 1917.

SOLDATBOSTÄLLET I BARRUD - NR 1174

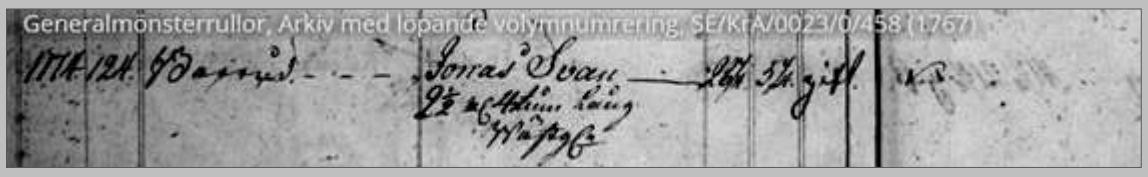

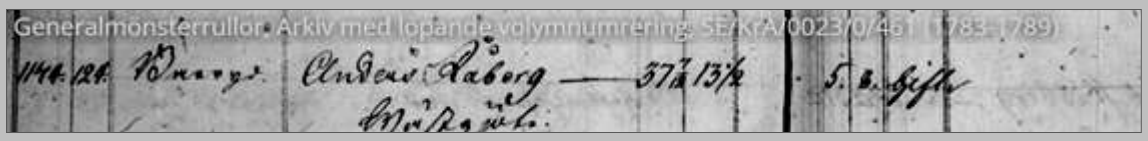

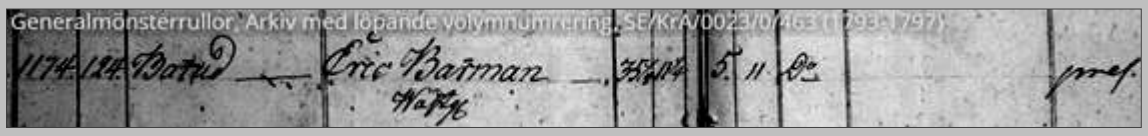

Barruds soldat vid sekelskiftet 1700 / 1800 hette Eric Barrman. Där ovanför ser vi dennes närmaste företrädare, Anders Råberg och Jonas Svan.

BARRUD 1800

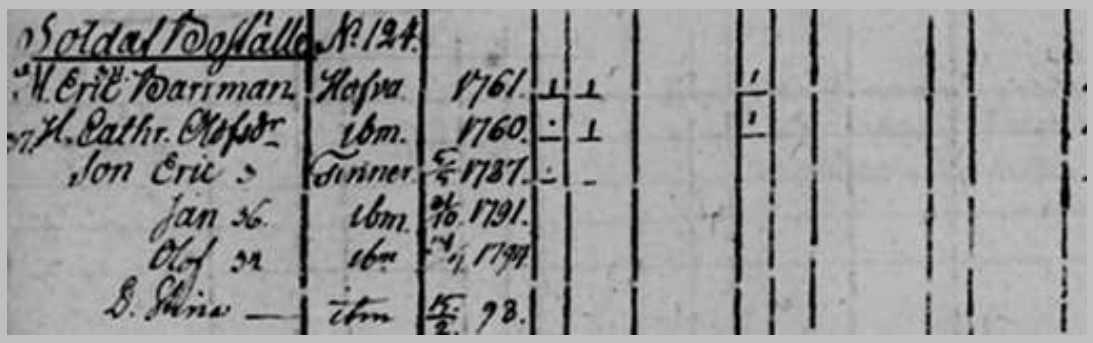

Soldaten Eric var 39 och makan 40 år. Äldsta barnet, Eric d. y. var 13 och den yngsta, Stina, var 2 år.

Eric Barrman (52) avled år 1813 och sonen Eric d. y. efterträdde fadern som soldat i Barrud. Hans soldatnamn: Eric Borre.

Namn	Födelseår	Födelseort/Socken	BARRUD 1854
Eric Borre	1787	Finnerödja	Soldat- Från 1814
Stina Svensdotter	1804	Finnerödja	Maka
Stina Cajsa	1830	Finnerödja	Dotter
Anna Greta	1832	Finnerödja	Dotter
Andreas Glad	1804	Hova	Soldat. Från 1840
Anna Greta Magnidotter	1812	Hova	Maka. Från 1834
Sara Stina	1833	Hova	Hennes dotter
Gustaf	1841	Finnerödja	Deras son
Carl Johan	1843	Finnerödja	Son
Frans	1847	Finnerödja	Son. Han avled 1850
Victor	1852	Finnerödja	Son. Tvilling. Avled 1852
Erik	1852	Finnerödja	Son. Tvilling

Lars Glad avled i Karlsborg år 1854. Året efter kom Salomon, son till Sven Svensson och Maja Greta Olofsdotter, från Korsbäcken till Barruds soldatrote nummer 1174. Han fick heta Söder.

Namn	Födelseår	Födelseort/Socken	BARRUD 1880
Salomon Söder	1833	Finnerödja	Soldat. Från år 1855
Clara Sofia Eriksdotter	1835	Finnerödja	Maka
Erik Johan	1858	Finnerödja	Son
Augusta	1859	Finnerödja	Dotter
Ida Lovisa	1865	Finnerödja	Dotter
Frans	1866	Finnerödja	Son
Carl Gustaf	1867	Finnerödja	Son
Oskar	1869	Finnerödja	Son
Per August	1871	Finnerödja	Son
Matilda Sofia	1872	Finnerödja	Dotter
Hulda Sofia	1873	Finnerödja	Dotter
Edvard	1876	Finnerödja	Son
Hanna Maria	1879	Finnerödja	Dotter
Emma	1881	Finnerödja	Dotter

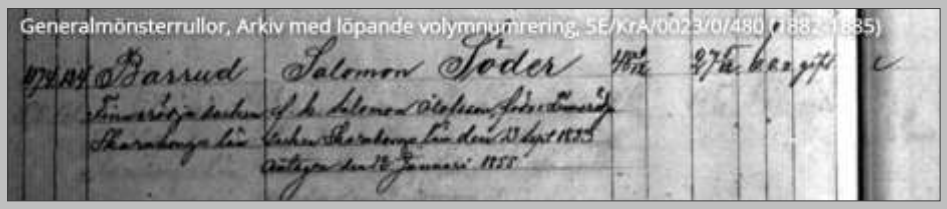

BARRUD 1905

År 1889 avgick soldaten Söder och ersattes av sodaten Söder. Gamle Söder gick och Unge Söder kom. Salomon Söder steg av och Henning Söder steg på.

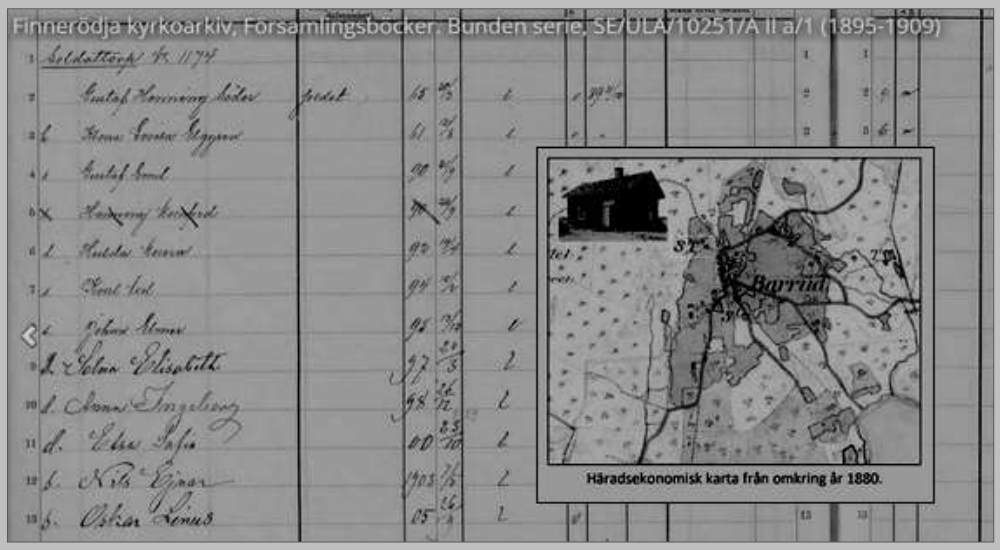

Redan i prologen, sidan 4 – 5, har jag presenterat Nils Söders berättelse om livet i soldatfamiljen runt sekelskiftet 1800 / 1900. Här vill jag tillfoga att Henning Söders morfar var knekten i Sjöbron, Hinrik Värn. Makan, Klara Elggren, är min och mina syskons FF F syster. Hon föddes och växte upp i Mossebokärr, Vallsjö rote

Det finns redan en berättelse om Henning Söder och hans familj från år 2017 (Mossebobladet: https://mossebobladet.se/BA.13.SOLDAT%20SODER%20II.pdf). Prologen (sidan 4-5) är hämtad därifrån. Här ska jag klippa in lite mera text från den berättelsen.

Barrud är ett fredligt ställe och har nog (i stort sett) varit så genom tiderna, men vad sägs om lite militärhistoria?

Fram till början av 1900- talet fanns ett så kallat Indelningsverk i Sverige, med rötter flera hundra år bakåt i tiden. Själva verkets namn säger egentligen inte ett dugg, mer än att det var en verksamhet med viss indelning. Så vist var det emellertid ordnat, att ett (eller flera) hemman ansvarade för att sörja för en indelt soldats (knekts) uppehälle. Man ställde ett torp till hans förfogande, bistod med dagsverken på torpet och gav honom en blygsam lön och lite dricks.

Ordning på torpet skulle det vara, så det fanns en rotemästare som skötte räkenskaperna och var arbetsgivarnas representant i alla de frågor som angick soldattorpet. Under åren 1908- 1923 var Carl Carlsson, min (och mina syskons) morfars äldre bror, rotemästare. Jag har hans bokföring, i den tidens folioformat, framför mig och återkommer till den.

I Barrud hände det sig, i mars månad, att den nygifte Gustaf Henning Aronsson (f 1865) kom till Barrud, tillsammans med sin hustru Klara Lovisa Elggren (f 1861). Man kan säga att färden till Barrud var deras gemensamma bröllopsresa och på den vägen var det drygt tre decennier framåt. Hennings föräldrar hette Aron Israelsson (f 1831) och Beata Henriksdotter (f 1829). Denna Beata var dotter till knekten i Sjöbron, Henrik Värn och det betyder rimligen att Henning visste vad han gav sig in i, då han började sin tjänst. Hennings morbror, August Värn (f 1837), var sedan länge hemmansägare i Barrud och blev nu en av hans arbetsgivare.

Klara Lovisa kom från Mossebo Kärr, en så kallad Förpantning, vars första innehavare var Klara Lovisas föräldrar, Lars Ludvig Elggren (f 1833) och Clara Sofia Carlsson (f 1836). Klara Lovisa var äldsta barnet i den familjen.

Anmärkning: Klara Lovisa Elggren var min (och mina syskons) farfars kusin.

FAKTA FRÅN NÄTET (2023)

Bland annat vid kriget mot Ryssland 1808-1809 visades på stora brister med Indelningsverket. Bland annat fanns inga reserver att tillgå, något som hade behövts. För att i någon mån råda bot på detta, infördes beväringen 1812, som kan anses vara starten på den allmänna värnplikten. På 1840-talet gick utvecklingen allt mer åt att kontanta pengar i form av statsbidrag stod för driftskostnaderna av försvaret. Då skulle alla män utbildas i försvaret av vårt land. I början av 1870-talet togs det första steget mot avveckling av Det ständiga knekthållet. Ytterligare ett steg mot avskaffandet av denna försvarsorganisation togs 1885, då bevärings arméns övningstid ökade från 30 till 42 dagar samtidigt som den första delen av grundskatten skrevs av och överflyttades till staten. I början av 1890-talet utsträcktes värnpliktstiden ytterligare till att bli 90 dagar. Vid detta tillfälle beslutades också att grundskatten och med det Indelningsverket skulle avskaffas inom tio år.

Den 31 december 1901 var den sista dagen i en organisations historia som haft människor knutna till sig som skyddat och värnat om freden i vårt land och oberoende och som betytt mycket för landet i många andra hänseenden.

Av Björn Lippold

En annan händelse i Barrud år 1889:

Två månader efter det att den yngre familjen Söder tillträtt, avled Carl Gustaf Carlsson, en Carlsdotters och fyra Carlssöners fader. Dennes namne, sonen Carl Gustaf blev senare rotemästare (1908). Henning Söder var i Kronans och Barruds tjänst i flera årtionden. Han tjänade kung Oscar II åren 1889- 1907 och därefter Gustaf V. Deras majestäter finns avbildade på frimärkena här nere och inte nog med detta! Vi ser hela den svenska kungafamiljen (år 1900):

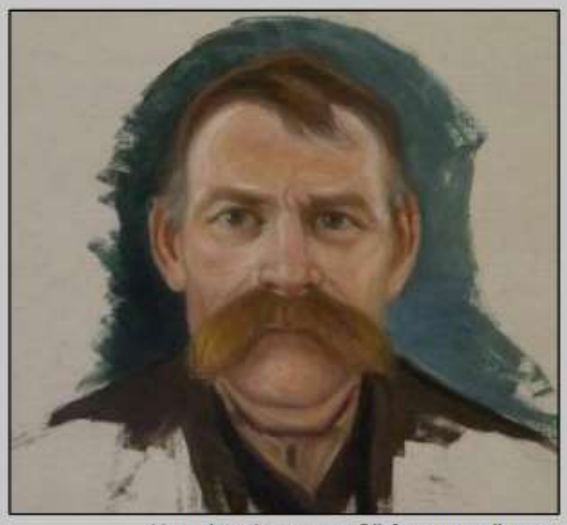

Henning Aronsson Söder, porträtterad av Sten Djurberg 1912.
(Foto. Detta & på försättsbladet Barbro Gustén,
i Barruds bönhus, 2017.

Texten avser originalberättelsen.

SOLDATTORPETS EKONOMI 1908- 1923

Diagram, från "Barrudsboken" (1984). Infälld: Rotemästaren Carl Carlsson.

För hela perioden gällde:

Rotens intäkter, i form av statsbidrag, var 190 kronor per år och lönen till soldaten 12 kronor (plus en femma i dricks). Den största utgiftsposten var jordkörning (plöjning och harvning) och den varierade rätt så kraftigt.

Avsikten är nu att mycket översiktligt kolla räntemästareräkningen år för år och samtidigt kolla i andra källor (främst släktregister), om det hände något intressant i Barrud under perioden 1908- 1923.

År 1908 MCMVIII

HOS KNEKTEN

Jordkörningen kostade 40 kronor, men det står inte vem som utförde arbetet. Man köpte tegel för 8 kr. En kvarnskjuts: 4 kr. Två tågsäckar: 4 kr. Potatisupptagning: 5 kr. Murningsarbete: 9 kr. Brandförsäkring: 50 öre. Reparation av ladugården: 6 kr 50 öre. Efter några småposter på utgiftssidan, blev överskottet för året: 164 kr och 56 öre.

HOS GRANNARNA I BARRUD

I maj månad flyttade familjen Johansson till Barrud, från Tived. Det var Per Johan (ägaren), hans bror Frans och dennes hustru Matilda (Tilda), plus fem barn i åldern 14- 2 år. "Epoken Franses i Barrud" tog därmed sin början och den skulle vara i nästan 110 år.

Franses stuga. Infällda: Två söner och två döttrar och föräldrarna: Frans och Tilda.

År 1909 MCMIX

HOS KNEKTEN

Jordkörningen kostade 20 kr på våren och lika mycket på hösten. Reparation i köket, tre dagsverken: 9 kr. Tre nya säckar: 6 kr. Potatisupptagning och bärgning av havre: 13 kr. Virke: 2 kr 50 öre. Kommunalskatt: 5 kr 10 öre.

Överskottet för året blev 249 kr och 15 öre.

HOS GRANNARNA I BARRUD

Här ser vi en klassisk bild: Posering framför bönhuset i Barrud, några år efter det nu aktuella årtalet. Där finns sju välklädda herrar och åtta icke mindre prydliga damer. Det är rätt mycket högtid i bilden. Man vet att det här ögonblicket kommer att finnas kvar i framtiden.

År 1910 MCMX

HOS KNEKTEN

Jordkörningen utfördes av Per Johansson till en kostnad av 40 kr. Till Emil Johansson i Smedsbol, körning av virke: 3 kr. Brandförsäkring och skatt: 4 kr 85 öre. Reparationer, köksgolv och ett fönster i ladugården, till Oscar Molin: 4 kr 50 öre. Material till dessa reparationer: 17 kr 35 öre. En kvarnskjuts: 4 kr. Potatisupptagning, inkl. två tågsäckar: 9 kr. Inbärgning av ärtor: 1 kr.

Ackumulerat överskott till 1911: 335 kr 42 öre.

HOS GRANNARNA I BARRUD

Viktor Mobergs dotter, Emma Elin (f 1889) och son, David Gunnar (f 1893) flyttade till Kumla, samtidigt som fyra kusiner, (Lars Gustafs och Lovisas söner och döttrar) flyttade från byn, till Amerika (Oscar Teodor och Stina Eleonora), Närke (Eric Gustaf) och Skövde (Maria Naemi).

Viktor Mobergs familj.

År 1911 MCMXI

HOS KNEKTEN

Även det här året var det Per Johansson som plöjde och harvade torpets åkrar. Kostnad: 40 kr. Reparation av spisen, plus material: 6 kr. Potatisupptagning: 5 kr. Skatter och försäkringar: 5 kr 65 öre.

Ack. överskott till 1912: 443 kr 27 öre.

HOS GRANNARNA I BARRUD

Knektens morbror, August Värn, avled i Barrud, 74 år gammal. Hulda och Per Gustaf Andersson fick sitt fjärde barn: David Gottfrid.

Hulda (f 1889) och Gustaf Värn (f 1778), efterträdarna hos Värns.
I bakgrunden: Carlssönernas.

År 1912 MCMXII

HOS KNEKTEN

Nu var det August Karlssons tur att sköta jordkörning. Han fick 45 kr för besväret. Skatter och försäkringar: 8 kr 10 öre. Takspån och bräder, inköp: 27 kr 10 öre, frakt: 6 kr och arbetslön: 13 kr.

Ack. överskott till 1913: 504 kr 07 öre.

HOS GRANNARNA I BARRUD

Greta Lisa Eriksdotter, Gustaf Erikssons mor, avled i Barrud, 84 år gammal. Clara Sofia Ericsdotter, Gammel- Söders hustru, avled i Barrud, 77 år gammal.

T v: Gustaf och Hanna Eriksson. T h: Med sina söner och döttrar.

År 1913 MCMXIII

HOS KNEKTEN

Soldatens kusin, Gustaf Värn, skötte jordkörningen det här året. Det kostade roten 45 kr. Potatisupptagning, plus potatissäckar: 9 kr. En kvarnskjuts: 4 kr. Skatter och försäkring: 6 kr 21 öre.

Ack. överskott till 1914: 612 kr 86 öre.

HOS GRANNARNA I BARRUD

Hos Carlssönerna föddes dottern Birgit Gustava i juli månad. Drygt två månader senare avled hennes farmor, Gustava Carlsson Jonsdotter, 77 år gammal.

Bilden överst: Gustaf Värn var såklart född 1878 (felskrivning i originaltexten).

Hos Carlssönerna, omkring 1910. I mitten, rotemästaren och till vänster om denne (från fotografen sett), modern Gustava.

År 1914 MCMXIV

HOS KNEKTEN

Det står inte, vem som plöjde och harvade åkrarna, men vi gissar på Gustaf Värn. Arbetet kostade i alla fall 55 kr. Knekten behövde 6 nya tågsäckar, kostnad: 12 kr. Skatter och försäkring: 5 kr 93 öre.

Ack. överskott till 1915: 697 kr 02 öre.

HOS GRANNARNA I BARRUD

Anders Gustaf Svensson fyllde sextio år. Han och systern bodde i det här huset, längst söderut i byn och närmast Jotunheim (som avstyckats från deras fastighet omkring år 1910):

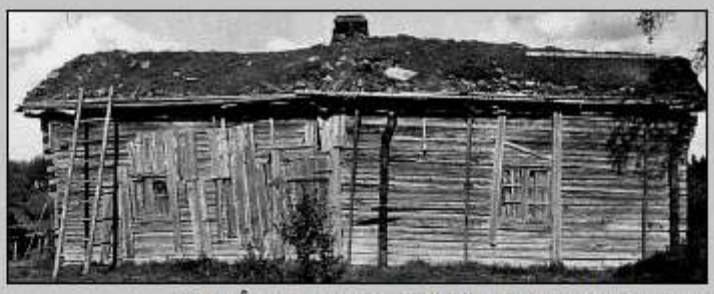

Varje gång man ser den här bilden tänker man: Ofattbart!

År 1915 MCMXV

HOS KNEKTEN

August Karlsson skötte jordbruket hos soldaten och det kostade 50 kr. Två nya säckar: 4 kr. Skatter och försäkring: 4 kr 24 öre. Knekten himself fyllde 50 år (och det gjorde rotemästaren också).

Rotens ack. överskott till 1916: 805 kr 98 öre.

Han som skötte jordbruket kan ses på nästa sida.

HOS GRANNARNA I BARRUD

Emma och August Karlsson samt deras äldste och yngsta: Alex och Margit.

År 1916 MCMXVI

HOS KNEKTEN

Nu var det åter Gustaf Värns tur att plöja och harva soldattorpets jord. Det kostade roten 50 kr. En kvarnskjuts och två nya säckar: 8 kr. Skatter och försäkring: 2 kr 35 öre (varav försäkringspremie, 80 öre).

Ack. överskott till 1917: 914 kr 45 öre.

HOS GRANNARNA I BARRUD

Gustaf Värns mor, Anna Stina Eriksdotter, avled i Barrud, 79 år gammal. Erik Gustaf Moberg (f 1875) flyttade till Örebro. Franses Tilda fyllde 50 år.

Cirka 15 år senare: Paus i skördearbetet hos Franses (den lille gossen heter Lars).

År 1917 MCMXVII

HOS KNEKTEN

Gustaf Värn skötte jordkörningen (igen) och han fick löneförhöjning med 20 %. Kostnad detta år: 60 kr. En kvarnskjuts: 4 kr. Skatter och försäkring: 7 kr 55 öre.

Ack. överskott till 1918: 1124 kr 17 öre.

HOS GRANNARNA I BARRUD

Man ska komma ihåg att det pågick ett världskrig. I Barrudsböndernas nära nog totala självhushållningssituation var det väl ingen som svalt, men det var dyrtider och oro för framtiden präglade säkert tillvaron, även i Barrud. Hos Carlssönerna fyllde Johan 50 år och det firade man med att göra en tillbyggnad (farstu och skafferi) på bostadshuset. Hulda Andersson fyllde 40 år. Den 85- årige Gammel-Söder, på undantaget vid Vallgatan, avled.

T v: Hulda Andersson, med två döttrar och två söner. T h: Augusta och tre Carlssöner samt en krake. (Båda bilderna längre fram i tiden).

År 1918 MCMXVIII

HOS KNEKTEN

Birger Andersson på Näset anlitades att plöja och harva jorden på soldattorpet. Det kostade nu 100 kr. Kvarnskjuts: 4 kr. Två nya säckar: 4 kr. Potatisupptagning och inbärgning av havre och ärter: 15 kr. Skatter och försäkring: 2 kr 34 öre.

Ack. överskott till 1919: 1030 kr 14 öre.

HOS GRANNARNA I BARRUD

Viktor Moberg fyllde 70 år på vårkanten och strax därpå var det Gustaf Erikssons tur att fylla 50 och därefter firade Gustaf Värn sin 40- årsdag. (Han hade dessutom gift sig året före, med sin Hulda). Näste jubilar var August Karlsson, som fyllde 50 mitt i sommaren och Anna Stina Svensdotter (Anders Gustaf syster) fyllde 60, strax efter August K. Ack, ack, ack – det måste ha varit många kalas det året, kristiderna till trots. Men så blev det väl vinter igen och då såg centrala byn ut ungefär så här (öster ifrån):

År 1919 MCMXIX

HOS KNEKTEN

Henning och Klara hade vid årets slut varit gifta i trettio år.

Gustaf Värn fick åter förtroendet att sköta jordkörningen. Det här året blev det en rejäl löneförhöjning, så det kostade roten 150 kr. En kvarnskjuts och 2 nya säckar:

8 kr. Henning bärgade själv sin havre och potatisskörd och fick 20 kr för det. Reparationsarbeten på husen: 170 kr 50 öre. Skatter och försäkring: 7 kr 73 öre. För en gångs skull var utgifterna större än inkomsterna och det ackumulerade överskottet till 1920 sjönk till: 896 kr 09 öre.

HOS GRANNARNA I BARRUD

Lars Gustaf Moberg avled i Barrud, 78 år gammal. Per Johansson fyllde 60 år. Brorssonen Erik fyllde 20 och brorsdottern Karin samt grannens dotter Gunhild fyllde 10. Alex Karlsson fyllde 20. Hulda Värn fyllde 30 år, när sonen Einar var knappt två månader gammal.

T v: Lars Gustaf Mobergs familj. T h: Erik Franssons smedja.

År 1920 MCMXX

HOS KNEKTEN

Det här året avled sonen Johan Elmer, 25 år gammal. Soldatens tvillingar fyllde 30 år, var de nu befann sig. (Henning Manfred flyttade till Älgarås 1908 och Gustaf Emil till Amerika 1911).

Det verkar som att Gustaf Värn har blivit fast anställd som jordkörare hos kusinen och soldaten. Även det här året fick han ta emot 150 kr av Carl Carlsson. Kvarnskjuts, plus två nya säckar: 8 kr. För rågbärgningen: 10 kr. Skatter och försäkring: 9 kr 59 öre.

Ack. överskott till 1921: 891 kr 50 öre.

HOS GRANNARNA I BARRUD

Gustaf och Huldas dotter Ingeborg fyllde 20 år. Lika gammal var Valfrid Persson, men han bodde än så länge i Lerbäck (han kom till Barrud, med Elsa Davidsson 1926). Nils Fransson flyttade till Hova socken, men återvände till Barrud året efter.

År 1921 MCMXXI

HOS KNEKTEN

När soldathustrun Klara Lovisa skulle fylla sextio år till sommaren, blev det tyvärr så att hon avled på våren det året. Mer om det på nästa sida.

(Pers) Gustaf Andersson lejdes att plöja och harva åkrarna på Soldattorpet. Ingen

bodde närmare soldattorpet än han och hans familj. Denna gång kostade det roten 200 kr. Det var åter dags att "omvälfva" bakugnen och det kostade, inkl tegel, 20 kr. En kvarnskjuts: 4 kr. Henning bärgade själv rågen och fick en tia för det. Skatter och försäkring: 9 kr 36 öre.

Ack. överskott till 1922: 915 kr 12 öre.

HOS GRANNARNA I BARRUD

Frans Johansson fyllde 60 år. Närboende granngossen David fyllde 10. Per Adolf, hos Carlssönerna, fyllde 50.

KLARA LOVISA ELGGREN

En soldathustru fick ta ett ännu större ansvar än andra kvinnor. Maken gav sig iväg till Skövde minst en månad varje sommar och levde rullan, eller vad knektarna nu gjorde. Soldaten hade såklart ingen piga och ingen dräng, så det blev hennes sak att, tillsammans med de hemmavarande halvvuxna barnen, se till att det som skulle skötas, verkligen sköttes. Det fanns en ko som skulle mjölkas, morgon och kväll och det fanns kanske en kviga och det fanns några får, en gris och höns. Hon hade fött åtta barn, varav hälften var lungsjuka (en redan död). Hon dog av "ägghvita", skrev doktor Blombergsson (Hova) i attesten.

Jag skulle gärna vilja visa ett foto på Klara Lovisa, men det finns inget, så vitt jag vet. Kanske är hon med på något av alla grupp- foton som finns från Barrud, men det blir i så fall bara en gissning. I början av denna berättelse (sid 4) finns hennes far på bild och om vi återvänder till Mossebo, kan vi se några andra släktingar till Klara Lovisa:

T v: I Mossebo år 1914, hos Carl och Ida Andersson. Längst till vänster, Lovisa i Borgamossen, Klara Lovisas (i Barrud) moster och farfar Carls faster. T h: Klara Lovisas föräldrahem i Mossebo Kärr.

Nu kan vi peka ut några släktingar till soldathustrun i Barrud.

Min (och mina syskons) farfars far och Klara Lovisas (i Barrud) mor var syskon. Vår farfar Carl är hennes kusin. Erik Larsson i Borgamossen (senare Mossebo) är också hennes kusin, liksom Ada Stenqvist. Farfars systrar, i Hova och däromkring, är också kusiner, liksom en hoper mostrar och morbröder, vilka haft Mossebo Kärr som barndomshem. När de sedan gift sig och fått barn, är dessa lika mycket kusiner (fast på fädernet) som kusinerna i Mossebo och Borgamossen. Summan av

den här kardemumman blir att den avlidna soldathustrun, Klara Lovisa (f 1861 i Mossebo Kärr) hade en mängd släktingar, inte minst på Mossebotrakten.

Hennes make skulle fortsätta att bo på knekttorpet ytterligare några år.

År 1922 MCMXXII

HOS KNEKTEN

Soldatsonen Karl Axel avled, 28 år gammal.

(Pers) Gustaf Andersson skötte även detta år jordbruket på torpet. Han fick 90 kronor för det besväret. Knekten var på möte i Skövde under sommaren och höbärgningen kostade roten 20 kronor. Skatter och försäkring: 10 kr 63 öre.

Ack. överskott till 1923: 1071 kr 21 öre.

HOS GRANNARNA I BARRUD

Lovisa Moberg (Lars Gustafs änka) fyllde 70 år. Nils Fransson fyllde 20 år.

T v: Nils Fransson (några år äldre). T h: Lovisa Moberg (och maken) några år tidigare.

År 1923 MCMXXIII

HOS KNEKTEN

Jordkörningen kostade 40 kronor. Murningsarbete i köket: 7 kr. Skatter och försäkring: 9 kr 01 öre. Omkostnader vid rotestämma: 4 kr 50 öre. Arvode till rotemästaren: 75 kr. Till soldaten: 10 kr.

Utdelning till rotens intressenter: 1200 kr.

HOS GRANNARNA I BARRUD

(Pers) Gustaf Andersson fyllde 70 år och sonen Erik 20. Fadern hade bara två år kvar att leva. Viktor Moberg fyllde 75. Hanna Eriksson fyllde 40. Anna Stina Svensson fyllde 65. Emma Karlsson fyllde 50 (och dottern Edit flyttade till Åsebol). Axel Fransson fyllde 20. Birgit, dottern hos Carlssönerna, fyllde 10 år och Gunnar Värn föddes.

SOLDATBOSTÄLLET I GÅRDSJÖ - NR 1165

Soldatbostället låg i Måkerud. (Häradsekonomisk karta från omkring 1880).

Gårdsjös geografiska läge talar för att soldatboställets innehavare platsar i denna sammanställning över (den blivande) socknens Finnerödja soldater under 1800- talet.

På sidan 15 såg vi att soldaten i Gårdsjö vid sekelskiftet 1700 / 1800 hette Lars Gallant och bara detta faktum innebär att Gårdsjö- soldaterna platsar här. ☺

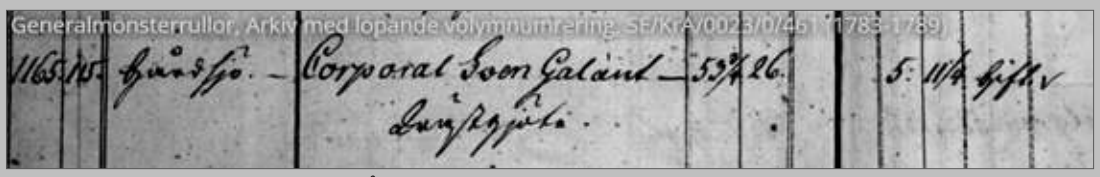

År 1789: Sven Galant, 53 år och korpral.

År 1797: Lars Gallant. 28 år.

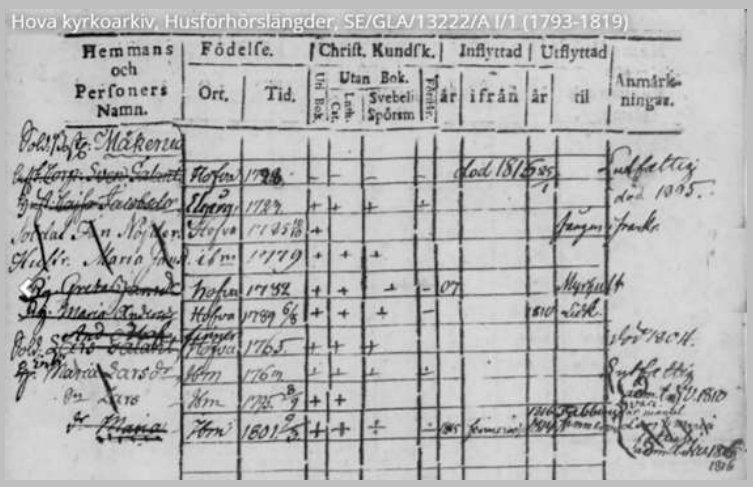

Här ser vi att Sven Galant avled 1815 och då hade hans maka redan varit död i tio år. Korpralen var ”lusfattig” står det.

Olof Carlander var kyrkoherde i Hova socken runt sekelskiftet 1700/1800, så det är väl han som lämnat det föga smickrande omdömet: ”död och lusfattig”

På nästa sida: data om kyrkoherde Carlander och hans maka samt en dubbelsida ur kyrkboken.

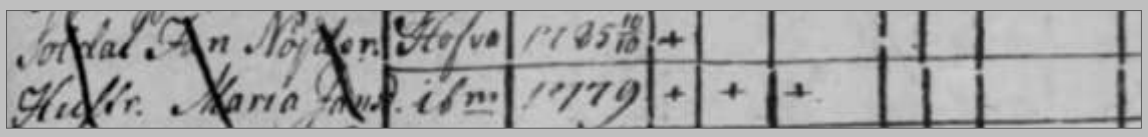

Mellan Sven Galant och Anders Hof syns Jan Nöjder ha varit Gårdsjös soldat (rullor saknas för den tiden).

FOLKBOKFÖRING ANNO 1793 - 1819

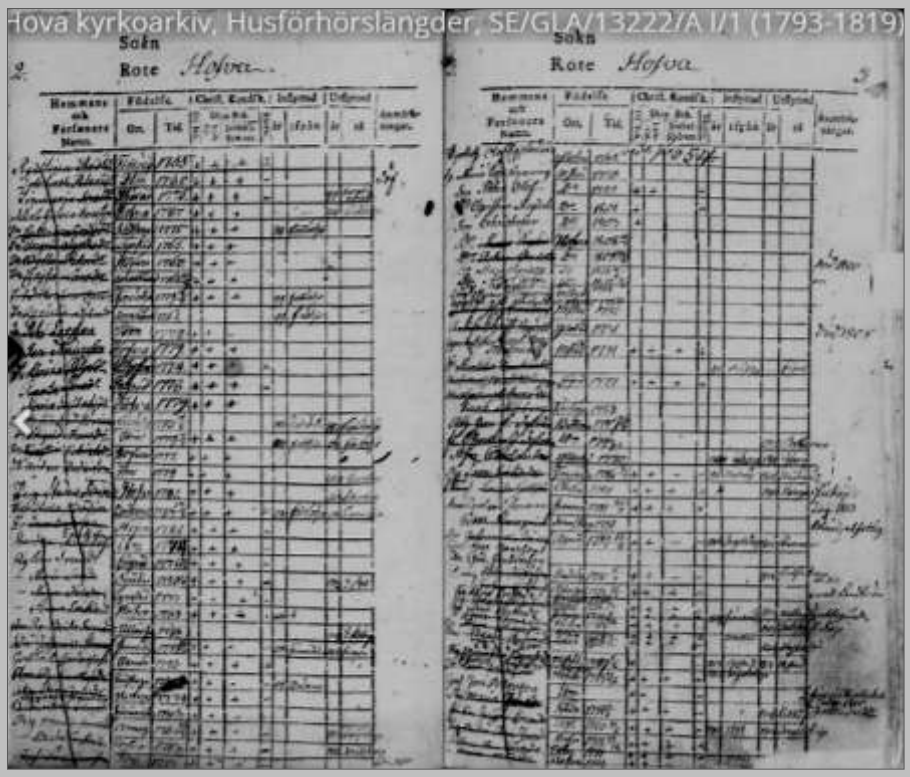

Prästgården i Hova 1793 – 1819: 60 - 70 människor. Namn och födelseår. Läs inte. Se och njut!

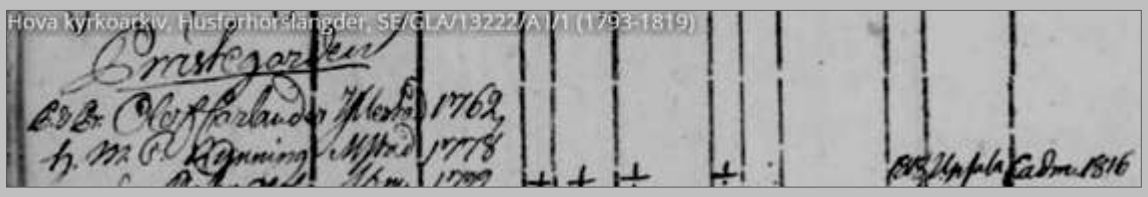

Åter till soldaterna på bostället nr 1165: Gårdsjö (Måkerud)

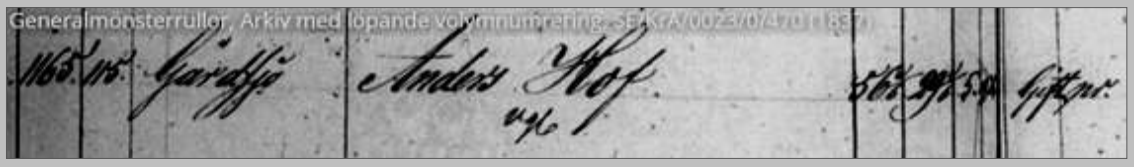

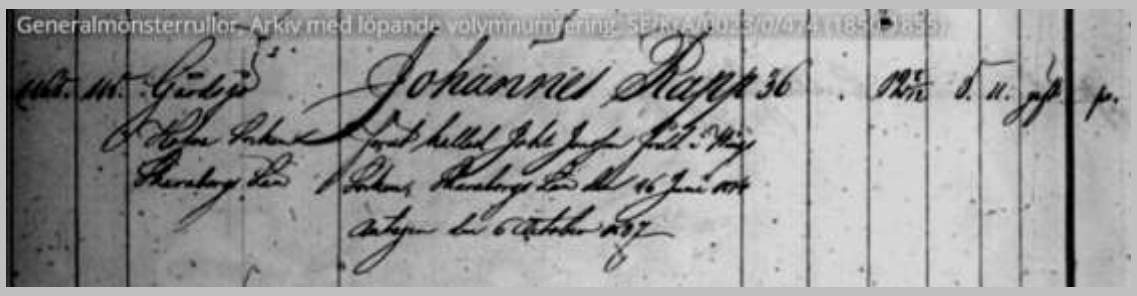

FAMILJERNA HOF OCH RAPP: SOLDATTORPET NR 1165 - GÅRDSJÖ

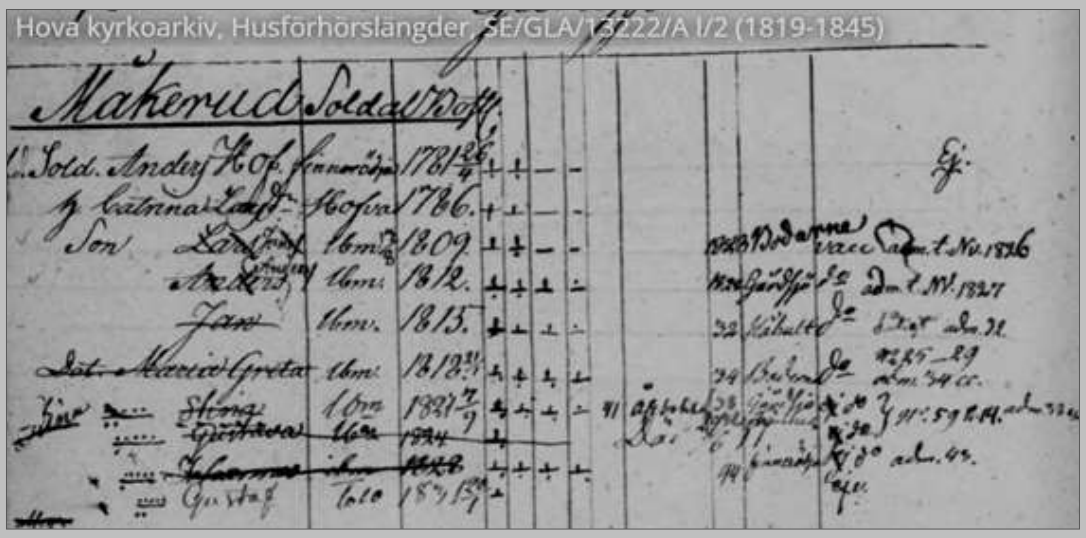

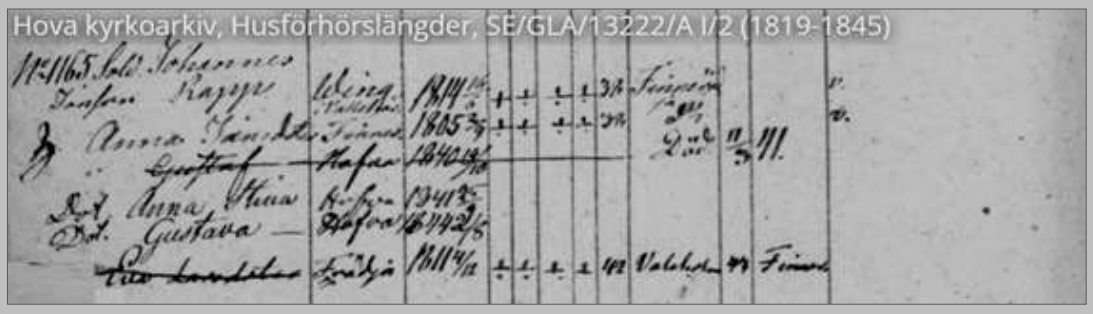

Fiktion. Raskens av Vilhelm Moberg på SVT: Sven Wollter, Gurie Nordwall

DEN LILLA FAMILJEN YMER I MÅKERUD (1870)

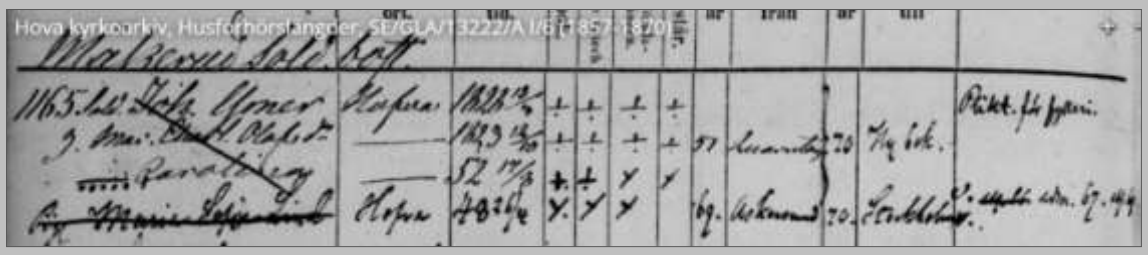

Johannes Ymer pliktade för fylleri! Pigan Maria, som kom från Askersund 1869 flyttade till Stockholm 1870.

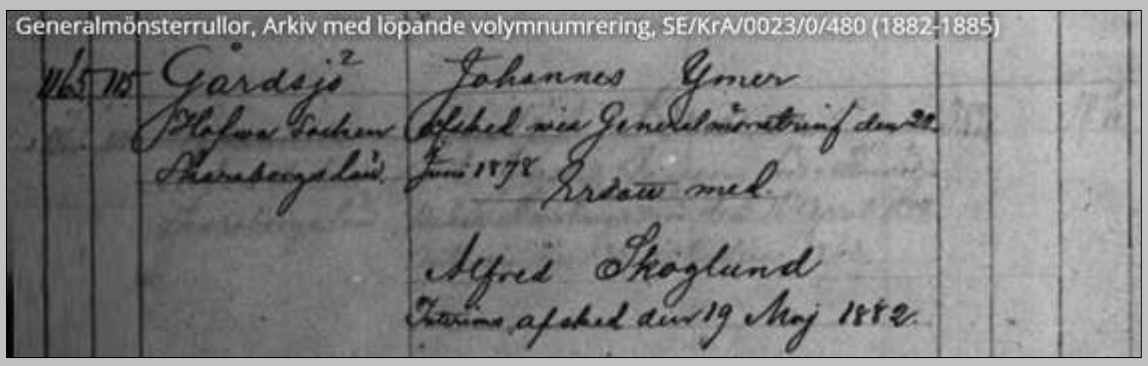

Alfred Skoglund syns inte ha bosatt sig i Måkerud.

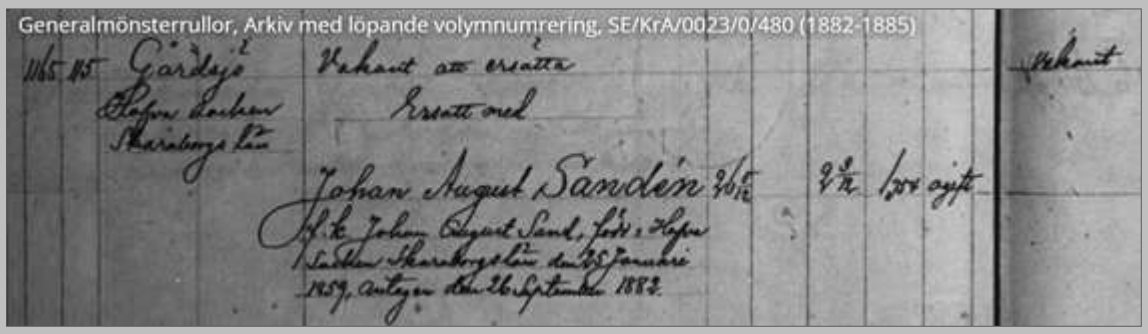

JOHAN AUGUST SANDÉNS FAMILJ I MÅKERUD (1895)

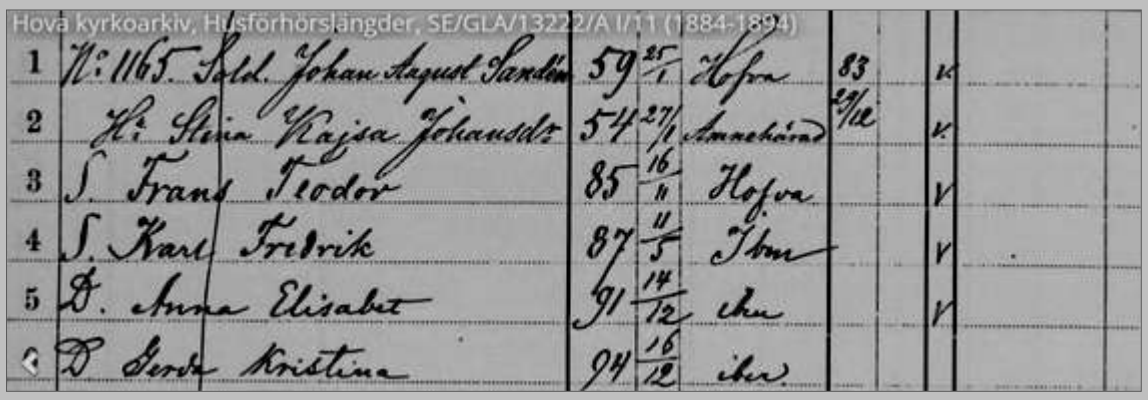

Sönerna Frans Teodor och Karl Fredrik utvandrade till Amerika 1905 och 1906. Måkeruds siste soldat, Johan August Sandén blev, som kollegorna på de andra torpen, pensionerad och efter den tidpunkten bodde han kvar i Måkerud som före detta soldat. Han och Stina Kajsa Johansdotter levde där minst till år 1920.

EPILOG

Här bodde Gustaf II Adolf natten före slaget vid Lützen 1632. Okänd konstnär (Riksarkivet)

SOLDATGOSSEN

Min fader var en ung soldat, den vackraste man fann,
Vid femton år gevär han tog, vid sjutton var han man.
Hans hela värld var ärans fält,
Där stod han glad, var han sig ställt,
I eld, i blod, i frost, i svält;
Han var min fader, han.

Jag var ett barn, när han drog bort, sen fridens dag var slut,
Dock minns jag än hans stolta gång, jag minns den var minut,
Hans hatt, hans plym, den bruna hyn
Och skuggan från hans ögonbryn:
Nej, aldrig går det ur min syn,
Hur härlig han såg ut.

Det hördes snart från höga nord, när hären ryckte ned,
Hur han var käck, hur han var stark, hur i var strid han stred.
Så sads, han fått medalj också.
Det spordes snart, att han fått två;
Ack, tänkte jag i hjärtat då,
Den som fick vara med!

Och vintern gick, och drivan smalt, och det var lust och vår,
Då kom ett bud: Din fader dött, han dog för ädla sår.
Jag tänkte då, jag vet ej vad,
Var stundom ängslig, stundom glad;
Men mor, hon grät tre dar å rad,
Så blev hon lagd på bår.

Min fader slöt på Lappos slätt, sin fana närmst invid:
Det sägs, det var den första gång han blekna setts i strid!
På Uttis malm, för Gustavs land,
Min farfar dog med svärd i hand;
Hans fader föll vid Villmanstrand,
Han var från Carols tid.

Så var med dem, så blödde de, så har det ständigt gått;
Ett härligt liv de levat dock, en härlig död de fått.
Ack, vem vill stappla trög och tung?
Nej, gå i fält helt varm och ung
Och dö för ära, land och kung,
Se, det är annan lott!

Jag är fattig gosse jag, som äter andras bröd,
Jag har ej huld, jag har ej hem allt sen min faders död;
Men klaga är ej mitt behag,
Jag växer högre dag för dag,
Jag är en krigargosse jag,
För mig finns ingen nöd.

Och lever jag tills jag blir stor och fyller femton år,
Till samma svält, till samma kamp, till samma död jag går.
Där kulor vina tätast då,
Där skall man finna mig också,
Där vill ock jag försöka på
I mina fäders spår.

Johan Ludvig Runeberg (1804 – 1877), i Fänrik Ståls sägner.

SLUTORD

De svenska soldaterna under 1800- talet fick (tack och lov) inte uppleva så här ståtliga uppställningar som deras föregångare ett par hundra år tidigare. Man lekte krig på Axevalla hed, för att vara redo, om landet krävde deras medverkan att erövra och försvara, men efter Finska kriget 1808- 1809 var det i stort sett fred i Sverige.

Frankfurt an der Oder år 1631 (Riksarkivet).

Nutid. Spirande kärleksört i Mariestad med dåtida bakgrund av Fredrik Arosenius (1824 – 28).

2023-07-01 / Alf

EN EVIG FRÅGA

PS https://youtu.be/U8p97VttHGQ DS

Klicka!